

Emanuel Žák

Před Golgátou

Šest postních řečí

V PRAZE 1925.

CYRIL-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA A NAKLADATELSTVÍ
V. KOTRBA V PRAZE.

N. Exh. 690.

NIHIL OBSTAT.

Can. Dr. **Jos. Hanuš**,
censor.

IMPRIMATUR.

Pragae, 15. Januari 1925.

† **Antonius Podlaha**,
Episcopus Paphiensis.
Vicarius Generalis.

Veledůstojný Pane!

S potěšením předkládáme Vám novou homiletickou práci profesora E. Žáka:

„Před Golgátou“.

Jest to řada (6) postních kázání, v nichž autor sleduje svými hlubokými úvahami jednotlivé výjevy z Kristova utrpení od Poslední večeře až do jeho odsouzení Pilátem. Je to první část a takořka úvod k jeho známým kázáním: „Křížová cesta“.

Znáte zajisté, Veledůstojný pane, s dostatek práce našeho nejpřednějšího homiletika, není proto třeba, abychom Vám tuto novou práci, která se stane jistě vítanou pomůckou v blížící se době svatopostní, zvláště doporučovali.

Cena Kč 5.— jest zajisté přiměřená a proto doufáme, že i Vy, Veledůstojný pane, věnujete knížečce této po zásluze pozornost.

Přikládáme složní list se zdvořilou prosbou v pokázání obnosu Kč 5.30 i s poštovním a poroučíme se k službám.

V dokonalé úctě

**Книжкупечіі П. КОТКОВА,
ПРЯМА 11., Пётрссова 198.**

EMANUEL ŽÁK:

PŘED GOLGATOU.

ŠEST POSTNÍCH ŘEČÍ.

V PRAZE 1925

CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA A NAKLADATELSTVÍ V. KOTRBA

Předmluva.

Kázání o utrpení Páně začínají obyčejně kazatelé jeho odsouzením v domě Pilátově. A potom postupují dle jednotlivých zastavení křížové cesty. A přece víme, že utrpení Páně začíná již ve večeradle sionském, kde Ježíš „z kormoutil se v duchu“ (Jan 13, 21.) ve vzpomínkách na blízcí se chvíle poslední. To mne přivedlo na myšlenku, abych v řadě šesti duchovních řečí probral nejvýznačnější chvíle, které fysickému utrpení Bohočlověka předcházely. Chtěl jsem tak ke své „Křížové cestě“, kterou jsem vydal r. 1916., připojit první část, takřka úvodní rozjímání:

Ale když jsem podle pramenů evangelií jednotlivé události vybíral a srovnával, shledal jsem, že tak velké množství významných, hlubokých výjevů zde se kupí, že naprosto nelze všech uvéstí a v plném jejich obsahu a významu v šesti kázáních jich využítí. Vybíral jsem s pietou, s bázní a také s nedůvěrou, zda se mi podaří, k čemu jsem měl nejlepší vůli, ale nikoli nejlepší síly. Pracoval jsem tentokrát výhradně homiletickým způsobem, připojuje k přečteným slovům evangelií kratší či delší úvahy a mravní poučení. —

Předmluvu píše vždy autor naposled, tak jako operní skladatel tvoří ouverturu, když opera již hotova. A tu upřímně doznávám, že nejsem s touto svojí prací plně spokojen. Jiný by snad sáhl šťastnější rukou v tento vzácný poklad tragických událostí ze života Kristova a vyvážil by z nich pro posluchače hlubší a pohnutější myšlenky. Přiznávám to sám, aby trpělivý

*

čtenář nemusil mne vinit z nějaké domýšlivosti, které vždy byl jsem dalek. Ale také se domnívám, že ten, kdo hodlá sáhnouti k těmto věčně krásným a vděčným látkám k postním kázáním, přece zde nalezne tu či onu myšlenku, které s úspěchem může použít pro své posluchače.

V evangeliích jsou takové nepřeborné poklady věčných pravd jako v moři perel. Štasten, kdo aspoň nějakou nalezne! I já snažil jsem se vyvážit z nich pro ty, kdo mých homiletických prací rádi používají, tolik, kolik jsem dovedl. Neměl-li jsem štěstí, bude mi i shovívavost milých bratří dostatečnou odměnou.

Na Smíchově, dne 15. prosince 1924.

Emanuel Žák.

I.

Ve večeradle sionském.

Když nadešel svatopostní čas, v domácnostech našich předků nastala značná změna. Hlučné veselí, žerty, smích umlkly; všude se šířilo posvátné ticho, vážnost, ztlumení hovorů. A z úst nejedné matky ozýval se zpěv písně, jež význam doby prostě, ale krásně vyjadřovala slovy:

„Má duše, schovej se,
nepřítel blíží se.“

A duše odpovídá:

„Já jsem se schovala
do ran Krista Pána,
já už nebojím se!“

„Schovati se do ran Kristových“ znamená vzpomínati jeho utrpení, jež v této době církev svojí liturgií nám připomíná. Rozpomenouti se, proč Kristus šel svojí bolestnou cestou, proč vzal na ramena potupný kříž. „Schovati se do ran Kristových“ znamená vzpomínati na vlastní své hříchy, jich litovati a hledati u Krista jejich odpuštění. „Schovati se do ran Kristových“ konečně znamená z lásky k trpícímu Kristu vlastní kříž starostí a bolestí trpělivě nésti až ke vlastnímu hrobu.

Slavný císař německý, Karel V., v jehož říši opravdu slunce nezapadalo, poněvadž se rozkládala po obou polokoulích světa, měl v neklidné době svého panování mnoho příležitosti poznat marnotratnost všeho pozemského. Proto na konci života, znaven všemi poctami, radostmi

i starostmi vladařskými, odložil svoji korunu a uchýlil je v samotu španělského kláštera Sanct Juste. Zde v tichu a sebranosti mysli přemýšlel o smyslu lidského života, svoji duši povznášel k Bobu a připravoval se na smrt a život věčný. Oblékl šat kajcníků, opásal se tvrdým pasem a denně četl v evangeliích o utrpení a smrti Páně. A v závěti své ustanovil, aby jeho kající šat a pás po jeho smrti poslány byly do královského paláce v Madridu a uloženy vedle říšských klenotů, koruny a žezla. Chtěl aby ony znaky kajícího života byly jeho nástupcům ustavičným kázáním o pomíjelnosti všeho pozemského; aby si často připomínali, že uprostřed slávy a radostí pozemských je též ono „unum necessarium — jedno nejpotřebnější“: pamatovati na spásu své duše.

I Kristus, v jehož říši slunce nikdy nezapadá, nezůstavil nám pouze poklady milosti, korunovační klenoty synů Božích, ve své milosti, ve svátostech a mši sv., ale zanechal nám též svůj krví zbrocený šat, trnovou korunu, kříž, abychom vzpomínali jeho utrpení a smrti, a v těchto vzpomínkách pracovali též na svoji spáse. A jistě je potřebou každého vážně přemýšlejícího člověka, aby věnoval také trochu času své duši, pečoval o její posvěcení, aby zamyslel se nad svým životem a připravoval se na tu poslední cestu, na odchod se světa, tak jako onen velký vladař to činil v tiché komnatě kláštera hieronymitánů v Sant Juste.

A rozjímání o utrpení Kristově jest k tomu nejvhodnějším prostředkem. V ně se celou svojí duší ponořovali světci. V ně zamyslet se mají, kdo chtějí poznati prchavost všech radostí pozemských a vážnost života. — Na starobylých obrazech zříme často velkou evangelickou kající Marii Magdalenu, ona po svém obrácení v samotu, na zemi ležíc, čte v bibli o utrpení Páně. Když obdivovali mnozí moudrost, sv. Tomáše Akvinského a divili se, odkud takových vědomostí nabyl, on nejednou odpovídal: „Kleče pod křížem, více jsem získal moudrosti, nežli ze všech knih světa.“ Když sv. Filip Benitius ležel na smrt nemocen, prosil své přátele, aby mu podali jeho knihu. I přinášeli mnohé knihy, v nichž dříve čítával; leč on

každou odmítl. Tu jeden z nich pozoroval, že mdlé oči své světec stále obrací ke stěně, na níž visel kříž s tělem Spasitelovým. I sňal jej a podával nemocnému. A světec pln radosti, pravil: Ano, to jest kniha, v níž ustavičně jsem čítal.“

Nuž i my nahlédněme aspoň na chvíli v knihy sv. evangelií, která nám o utrpení Páně vypravují, abychom v tento svatopostní čas duši svoji povznesli k soucitu s trpícím Kristem, a v lásce k němu učili se pečovatí o spásu duše vlastní.

Utrpení Kristovo nezačíná však teprve chvílí, kdy Kristus k smrti odsouzen, bere kříž na svá ramena. Utrpení Kristovo začíná již ve večeradle sionském. Již zde se zkormucuje jako člověk nad okamžiky, jež kvapně se blíží, protože „přišla hodina,“ o níž tak často k apoštolům mluvil. —

1. Když bral se Kristus se svými apoštoly na poslední velikonoce do Jerusalema, pravil jim: „A, vstupujeme do Jerusalema, a Syn člověka bude vydán velekněžím a zákoníkům; a ti odsoudí jej na smrt a vydají ho pohanům. I budou se mu posmívati a na něj plivati, a ho bičovati a zabijí ho. Ale třetího dne vstane z mrtvých.“ (Mar. 10. 33.—34.) — S jasnou předtuchou smrti jde Kristus do Svatého města, aby svým utrpením učinil je ještě světějším. Ale apoštolové, jak poznamenává sv. Lukáš (18. 34.), „nesrozuměli z toho ničeho, a bylo to slovo skryto před nimi a nepoznali, co bylo řečeno.“ Vstupovali v město plni radosti, plni očekávání, že tyto svátky, připomínající národu dny jeho vysvobození z otroctví egyptského, budou slaviti se svým Mistrem a Pánem. A Kristus nekalí jim tuto naději, i když v duši jeho vystupují jako mraky smutné myšlenky na vlastní utrpení. —

Apoštolové nechápali význam a účel utrpení a smrti Kristovy. Bylo skryto před nimi, že smrt Kristova je výkupnou obětí Bohočlověka za hříchy lidstva. — Ale chápe snad dnešní svět smysl Kristova utrpení? Po všechny věky lidstvo ve své většině chápalo jenom hodnoty hmotné, statky pozemské a nemělo smyslu pro

hodnoty duchovní. Honilo se za statky vezdejšími, a nikoli za statky duchovními. Bohatství, rozkoš staly se cílem života, a každý prostředek, lesť, podvod, krádež zdál se jim dovoleným, aby dosáhli „mamonu nepravosti.“ Ale dříve měli smysl aspoň pro jediný duchovní statek, pro osobní svoji čest a dobré jméno. To střežili tak žárlivě, že když někdo byl obviněn z nepoctivosti, nechtěl přežít ztrátu své cti a dopouštěl se sebevraždy. Tak nerozlučně spojovali svůj život se statkem svým duchovním se ctí. Dnes i tento poslední duchovní statek upadl v zapomenutí. Lidé se znamením hanby a beze cti zcela klidně dovedou žít na veřejnosti. Jako ztratili smysl pro čest, tak ztratili smysl pro spasení své duše. To jest ono nejsmutnější znamení doby. —

Když nadešel podvečer, kdy podle zákona židovského měl být pojidán beránek velikonoční, sv. Petr a Jan, podle podání v domě Nikodémově na Sionu připravili stůl pro svého Mistra a ostatní. A Ježíš vstoupil s 10 u večeradlo. „A když přišla hodina, zaujal místo z'a stolem a 12 apoštolů s ním. I řekl jim: S toužebností jsem žádal tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl; neboť pravím vám, že již nebudu ho více jísti, dokavád se nenaplní v království Božím.“ (Luk. 22. 14.—15.) To jsou prvá slova loučení. Stoluje s nimi naposled. Stoluje s nimi ve chvíli slavnostní, v nejposvátnější chvíli pro všechny Israelity, v předvečer velikonoc. Prohlašuje, že s nimi nikdy více nezasedne k společné hostině zde na zemi, že s nimi takto shledá se jedině při stolu slávy a věčného blaha v nebesích. — Smutek skličoval Krista; nejistota, co dítí se bude, svírala srdce apoštolů. Tajuplný stín, jehož příčinu neznali, položil se na mysli stolujících apoštolů. Žalmy, které podle předpisu zákona zpívali před velikonoční večeří, nezněly radostným a jásavým zvukem, zněly tlumeně a žalně. —

2. A když pojedli, „vstal Ježíš od večeře a odložil roucha svá, a vzav šat lněný přepásal se. Potom nalil vody do umyvadla a počal umývati učedníkům nohy a utírati je šatem, kterým byl přepásán.“ (Jan 13. 4.—5.)

Jaký to příklad pokory a lásky! Jedinečný v celých dějinách světa. Ten, který prohlásil se synem Božím, jenž sebevědomě řekl: „Dána je mi všeliká moc na nebi i na zemi,“ ježž několik dní před tím za jásavého pozdravu: „Hosanna, synu Davidovu! Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně,“ jel ulicemi města, sklání se k chudým rybářům, myje jim nohy, všem bez rozdílu, i zrádci Jidášovi!

Giovanni Papini, vlašský konvertita, uvažuje o tomto bezpříkladném skutku pokory a lásky, napsal takto: „Ve chvíli, kdy má býti vyrván těm, které miluje, chce Kristus podati nejvyšší důkaz své lásky. Rozlévá se všecken jeho cit, dosud slovy neprojevený, proudem zasmušilé něžnosti. Při večeři, v níž zaujímá místo hostitele, chce býti svým přátelům dobrotivější než otec, a poníženější nežli sluha. Je králem a sníží se k povinnosti otroků; je mistrem a postaví se pod učedníky; je synem Božím a přijme úkol nejpovrženějších mezi lidmi. Je prvním a poklekne před nejnižšími, jako by byl posledním. Tolikrát řekl jim, že je třeba, aby pán sloužil služebníkům, že Syn člověka přišel, aby sloužil, že první mají býti posledními. Ale jeho slova dosud se nestala podstatou jejich duší, neboť až do toho dne přeli se mezi sebou o prvenství a přednost.

Jen matka nebo otrok byli by mohli učiniti, co učinil toho večera Kristus. Matka svým malým dětem a nikomu jinému; otrok svým pánům a nikomu jinému. Matka ráda, z lásky; otrok odevzdaně, z poslušenství. Ale dvanácte apoštolů nejsou Ježíši ani dětmi, ani pány. Jsa Synem člověka i Božím zahrnuje v sobě dvoje synovství, které ho povyšuje nade všechny matky pozemské; jsa králem království budoucího, ale zákonitějšího nežli všechny monarchie, je pánem, dosud neuznaným, všech pánů.“ (Život Kristův; str. 300.)

V umývání nohou zjevila se láska Kristova v nejobětavější, protože nejnižší službě člověku. — A když tuto službu nejvyšší lásky Kristus vykonal, „opět posadil se a řekl jim: „Víte-li, co jsem vám učinil? Vy mne nazýváte mistrem a pánem, a dobře pravíte: jsemť zajisté. Jestliže tedy já, pán a mistr váš, umyl

jsem vám nohy, i vy máte jeden druhému nohy umývati. Příklad zajisté dal jsem vám, abyste i vy činili tak, jako já učinil vám.“ (Jan. 13. 12.—15.) Svojí službou, umýváním nohou apoštolům, chtěl Kristus nám dáti příklad, abychom v pokore, jeden nad druhého se nevyvyšující, byli ochotni vespolek služby lásky si prokazovati. Nejupřímnější pokora a nejobětavější láska to jest, co Kristus svým příkladem doporučil.

Drazí přátelé! Celým světem zaznívá heslo o rovnosti všech lidí, o jejich bratrství. Ale slova ta jsou obyčejně jenom na papíře; ozývají se jako sladká pohádka v ústech řečníků. Jest ještě velmi daleko k jejich uskutečnění. Jenom tam, kde víra křesťanská pronikla duši věřících až v její hlubinách, kde zanítila srdce oním ohněm lásky, kterým plálo nejsvětější srdce Ježíšovo, jenom tam spatřujeme ono veliké spojení pokory a lásky, ochotné ke každé oběti. Obě tyto ctnosti musí se k sobě družiti, má-li každý náš dobrý skutek býti odleskem Kristovy lásky, jež v umývání nohou se projevila. „Pokora bez lásky je jasný, ale studený svit měsíce; láska bez pokory, je jako zaplání hořící slámy, jež nemá trvání. Jenom ve spojení obou jeví se vysoký, vznešený charakter křesťana.“

Kdyby příklad Kristova činu, který před dvěma tisíci lety byl vykonán, opravdu byl též následován, vyvinul by se byl nejkrásnější poměr mezi bohatým a chudým, vznešeným a prostým, mezi pánem a služebníkem. Všichni byli by se znali jako bratři. Nebylo by oněch problémů, úkolů a námah, které nazýváme sociální otázkou, nebylo by oné ohromné třídní nenávisti a kastovní upjatosti, jež nynější život tak ztěžuje a přímo otravuje.

Přední německý spisovatel, Fr. W. Förster praví: „Dělnická otázka je otázkou, zda jedna polovina lidstva ještě dále bude ochotna druhé polovině cítiti obuv, upravovati lože, umývati nádobí, čistiti prádlo, nositi uhlí, i když tato polovina nebude jich uznávati důkazy opravdové obětavé lásky za rovnocenné lidi a nezastydí se za svoji špinavou lakotu a křečovitě sobectví. Jenom rozhodný obrat ve smýšlení bohatých

a mocných je s to rozluštiti dělnickou otázku. A pá-
nem v pravdě zůstane pouze ten, kdo
svým služebníkům ochotně umyje nohy.“
(Christus u. das menschliche Leben; str. 251.)

3. Umytí nohou apoštolů bylo nejvyšším, viditel-
ným a snadno pochopitelným důkazem jeho lásky. Bylo
však pouze přípravou k většímu ještě projevu bezměrné
lásky jeho k lidem, jakou osvědčil ustanovením Nej-
světější svátosti oltářní. „Když pak večereli, Ježíš
vzal chléb, a požehnav, lámal a dával
učedníkům svým, řka: Vezměte a jezte,
totoť jest tělo mé. A vzav kalich, pože-
hnal a dal jim řka: Vezměte a pijte z toho
všichni, neboť totoť jest krev má, krev
nového zákona, která vylita bude na od-
puštění hříchů.“ (Mat. 26. 26. - 28.) „To čiňte
na mou památku.“ (Luk. 22. 19.)

S jakým hlubokým vzrušením, se srdcem plným
vděčnosti a lásky přijímali apoštolové z rukou svého
Pána svátostné jeho tělo a krev! Když otec, matka
umírají, odkazují svým pozůstalým svůj majetek, své
jmění. Spasitel byl chud. „Lišky mají svá dou-
pata a ptáci svá hnízda, ale Syn člověka
nemá, kam by hlavy položil,“ pravil Kristus
s dojemnou upřímností. A přece zůstává apoštolům
a těm, kteří skrze ně uvěří, dar daleko cennější, stále
živou posilu pro jejich duši, závdavek budoucího jejich
života na věčnosti, nejsvětější svátost oltářní. A pro-
hlašuje již tuto jasně a nepokrytě, že vydá se na smrt,
aby touto obětí dal Bohu dostiučinění
za hříchy světa. Vydá se na smrt, aby zjednal
nám odpuštění hříchů, milost Boží a znovu otevřel nám
brány věčného spasení.

A znovu vracím se k tomu, jak dnešní člověk ne-
chápe statků duchovních. Nezná krásy ctnosti, ceny a
zásluh dobrých skutků, právě tak jako nechce rozuměti
ohavnosti hříchu a ošklivosti nepravosti. Ovšem i dříve
lidé hřešili a propadali neřestem. Ale byli si vědomi
své hříšnosti, vědomi, že jednají proti příkázáním Božím.
Ale dnes chtějí svým hříchům dáti šat ctnosti; sestavují
základy jiné, opačné a protichůdné morálky, jež je

v přímém odporu s věčnými zákony, jak je Kristus hlásal a jak se staly ony základem křesťanských států.

Kristovu obět za hříchy, tento čin největší jeho lásky a milosrdenství, svět nechápe, protože ve své otrlosti a mravní tuposti nepoznává tíhy hříchů. Nestará se o jejich odpuštění a očistění duše. A mnohý teprve ve chvíli smrti, kdy celý minulý život znovu mu takoruka letí před očima, začíná se ho lekati a děsiti. Procitá jeho svědomí a on, rozpomínaje se na Krista, na kříži umírajícího, k němu obrací poslední naději. Bez naděje v Krista zmocnila by se ho zoufalost. Hluboké, nejkrásnější učení o Kristově dosti učinění za naše hříchy, jest největší útěchou lidstva. Ono činí člověku smrt méně děsivou a hrůznou.

Německý spisovatel, Petr Rosseger, vypravuje následující událost: Na velkém honu byl bohatý statkář, majitel honitby, nešťastnou náhodou těžce postřelen a blízek smrti. Tělesné jeho bolesti byly sice mírné, protože zmíral vnitřním krvácením; ale chvěl se zoufale strachem před smrtí. Nespravedlivě nabytý majetek nemohl již vrátiti, protože ti, kterým jej kdysi vzal, dávno byli již mrtvi. Slzy a bolesti, které jiným způsobil, nemohl zmírniti. A vědomí křivé přísahy, které jednou se dopustil, nyní strašně jej tížilo. A když nyní před majestátem smrti chápal, jak bídně promrhal ušlechtlejší část svého lidství, vzešlo mu světlo brozné. Viděl před sebou věčné prokletí a svíjel se bolestí

Všichni přítomní chvěli se hrůzou, slyšíce nyní sebeobžaloby umírajícího muže, a mnohé srdce div nepuklo slitováním. Poslali rychle pro kněze, jak prosil. I přistoupil k němu kněz a tázal se, zda aspoň nyní svých hříchů lituje. A umírající odpovídal: „Vedl jsem špatný život a nyní musím sám sebou opovrhovati. Bůh smýšlel se mnou dobře, a já jemu se protivil.“ Tu kněz položil svoji ruku na vlhké jeho čelo a pravil: „Bratře v Pánu, bude ti odpuštěno. Nemůžeš odčinití své hříchy na tomto světě, ale Ježíš Kristus, jenž zemřel na kříži, vzal je na sebe. Vykoupil tě svojí drahocennou krví. Pokoj s tebou! Spasitel přijímá duši tvou na milost.“ Po těchto slovech dal kněz umírajícímu rozhřešení.

Pláče blažeností, brzo na to raněný zemřel. A když byl již mrtev, visely na jeho brvách dvě veliké slzy, slzy lítosti a radosti.

Ale chci snad, vzpomínaje této události, strašiti peklem a věčným zavržením? Nikoli. Peklo vystraší samo každého hříšníka v posledních dnech nebo chvílích života. Chci jenom ukázati, kde je člověku hledati naděje, když hříchy děsí jeho nitro. Kde dojde smíření a odpuštění. V ranách a smrti Kristově. —

Když národ israelský na své cestě do země zaslíbené klesal žízní, protože nebylo nikde vody, tu Mojžíš z rozkazu Hospodinova udeřil holí do boku skalnatého Orebu a bohatý pramen vytrysk' a napojil všechny. A byl jim zdrojem občerstvení po celou dobu jejich putování po poušti. — I Kristus chtěl býti věčným pramenem posilující milosti po celý čas našeho života, ano po všechny věky, pokud lidé na zemi budou žíti. Proto postaral se o to, aby jeho obět na kříži ve své plné podstatě, byť jiným způsobem, stále a stále se opakovala. A to děje se při mši svaté. Mše sv. není pouhou vzpomínkou, ale stálým opakováním krvavé oběti Spasitelovy na kříži. Proudý milosti Kristovy stále tekou, aby očistily a posilnily duši, která jej hledá. Večeřadlo sionské rozšířilo se v chrámech po celém světě. Oltář mystickým způsobem spojuje v sobě kříž Kristův na Golgatě i stůl, u něhož Kristus po prvé podával svátostné své tělo a krev. Naň sestupuje Kristus, aby stále mezi námi byl přítomen. Bez Nejsvětější svátosti nebyl by Kristus již 19 set let přítomen mezi námi. V každém chrámě, ať je to nádherný, velikolepý dóm či prostý venkovský kostelík, nebo kaplička, posvátná večeře Páně znovu a stále se opakuje.

S jakou hlubokou věrou křesťané pohlíželi vždy na mši sv., toho krásným dokladem jest jednání jejich za velké revoluce francouzské. Ti, kdož ve jménu národa zmocnili se vlády, zakázali pod trestem smrti sloužit mši sv. Ale ti, kteří nedovedli žíti bez duchovní posily, jež mše sv. jim poskytovala, shromažďovali se za noci v domech, sklepích, ve stodolách, kde jim kněz mši sv. sloužil. Také v bretaňském městečku Crozonu, těsně na břehu mořském, byl kostel zavřen. A co činí tamnější

katolíci, chudí rybáři? Za noci vyjíždějí na svých lodičkách na širé moře, obklopí na nich lodičku, jež uprostřed se nalezá a na níž kněz mši sv. jim slouží. Tlumené modlitby nesou se kolem, když slabý zvuk zvonku ohlašuje hlavní části mešní, a když obět dokonána, spokojení a posílení rybáři tiše vracejí se do svých chatek. Tak Kristus s lodičky jim žehnal a posiloval víru jejich. —

Drazí přátelé! Umývání nohou apoštolům a poslední večeře Páně, to jsou 2 nejpamátnější události z večeradla sionského. V umývání nohou jeví se nejhlubší pokora, v ustanovení Nejsvětější svátosti největší láska Boho-člověka. A k těm, kdo k večeri Páně, s láskou ke Kristu se blíží, Kristus znovu je ochoten nohy umývati, to jest očistiti jejich duši od všelikého kalu hříchu. —

Ke smutnému, v dějinách Evropy osudnému dni, dobytí Cařihradu moslínskými vojsky dne 30. května roku 1453. víže se významná legenda. Když hradby, obkličující město se souše, již padaly, křesťané ve své úzkosti prchli do chrámu Boží moudrosti a zde se uzavřeli. Kněz k jejich útěše jal se sloužiti mši sv. Ale po pozdvihování náhle ulicemi ozýval se vítězný křik moslimů, úpění pobíjených křesťanů, brána chrámová meči dobyvatelů je rozsekána, ti vnikají do svatyně a vraždí napořád. Tu kněz, drže v rukou Nejsvětější svátost, tiše odchází. A hle, stěna chrámová náhle sama se roze-
stupuje, kněz vstoupí s Tělem Kristovým do záhadné skryše a stěna za ním opět se spojuje a uzavírá. Až jednou chrám opět dostane se v majetek křesťanů, potom prý kněz ze svého dávného úkrytu, s toužou sv. hostií Těla Kristova v rukou, vystoupí a mši sv. dokoná.

Tato legenda má hluboké mravní jádro. Sv. Pavel nazývá člověka „chrámem Božím.“ Jet' naše tělo sídlem nesmrtelné, milosti Boží kdysi posvěcené duše. Ale když vášně, nepravosti, náruživosti vpadnou v tento tělesný náš chrám, Kristus odchází. Člověk propadá hříchům znovu a znovu. Jestli však překonáme své chyby, a láska ke Kristu vrátí se do našich duší, i Kristus zase vrátí se v ně a stane se naším hostem jako byl jím ve večeradle na Sioně. Amen.

II.

V zahradě gethsemanské.

Hluboký smutek spočíval od dávných dob na údolí, jímž vedla cesta do zahrady gethsemanské, rozkládající se na úpatí Olivetské hory. Zde v údolí, zvaném Josafat, byly hroby dávných králů židovských. Zde za léta vysychající potok Cedron se svým kamenitým řečištěm byl podoben otevřeným vyprahlým ústům umírajícího člověka. Tou cestou prechal kdysi král David, pln hlubokého smutku, v šatě kajícím, v hořkém pláči, když slyšel, že vzdorný jeho syn Absolon zdvihl se proti němu a hledá smrt vlastního otce.

Tudy bral se za pozdní noční hodiny Kristus s 11 apoštoly, když po skončené poslední večeři opustil večeradlo sionské. Smutek rostl v duši Spasitelově každým krokem, čím více blížili se k zahradě, v níž duševní utrpení jeho mělo vyvrcholit. — Zahrada gethsemanská ve výkladech církevních otců je největším protikladem zahrady v ráji. Tam pod stromy ráje zhřešil Adam; pod stromy mělo nyní začítí vykoupení. Tam zněla otázka Hospodinova: „Adame, kde jsi?“, kterou žádal Hospodin na hříšnicích vyznání a dostiučinění. Až do té chvíle, kdy Kristus vstupuje v zahradu gethsemanskou, otázka tato nebyla lidmi zodpověděna. Nikdo nenabízel dostiučinění. Až teprve nyní vstupuje v zahradu druhý Adam, Kristus, a odpovídá na otázku Hospodinovu: „Viz, otče, již přicházím.“ (Žalm 39. 8.) —

1. Evangelista dí: „I přišli do poplužního dvora, jemuž jméno Gethsemany, a řekl

Ježíš učedníkům svým: **Posed'te tuto, až se pomodlím. A pojav s sebou Petra, Jakuba a Jana, počal se lekati a teskliv býti, i řekl jim: Smutná jest duše má až k smrti. Zůstaňte tuto a bděte. A popošed maličko, padl na zem a modlil se.**" (Mar. 14. 32.—35.) — Co rmoutilo Krista tak, že svěřuje se apoštolům se svým nesmírným, nekonečným, skoro nesnesitelným smutkem? — Vidí před sebou vševidoucím okem svého božství všechno, co nejbližší chvíle, hodiny a dny mu přinesou. Zrádce brzo se přiblíží, apoštolové jej opustí; bude svázán, odsouzen, uvržen do žaláře, bude potupen, vezme kříž. Pocítuje již nyní v duši všechna muka, která mu nejbližší chvíle připraví, a to nevýslovně skličuje jeho srdce. Vidí dále, že smírnou jeho smrtí proudy hříchů se nezastaví. Lidstvo bude hřešiti dále. Noví a noví nepřátelé budou hrozivě ruce vztahovati proti jeho kříži, a jiní svými hříchy znovu budou jej na kříž přibíjeti. Přehlíží v té chvíli duševních muk zastupy nepřátel a vidí, jak jsou četní, když je srovná s hloučkem sobě oddaných a věrných. A proto táže se sama sebe: Zda símě evangelia, jež rozséval, nepadlo daleko více na skálu, na tvrdou cestu a mezi trní, nežli v půdu úrodnou? Pro ty všechny marně proleje svoji krev; marně zemře! A v tyto bolestné myšlenky pohřížen, modlí se: „Otče, možno-li, odejmi tento kalich ode mne, ale ne má, nýbrž tvá vůle se staň!“

Není pro člověka větší bolesti nad hořkost zklamání. Pracoval pro mnohé do úpadu, do krve, miloval je, všechny své naděje, svůj život založil na nich a pro jejich štěstí. Tak otec a matka pro děti, přítel pro přítele. A náhle vidí jen jejich nelásku, nevděk, ano zradu. To jest bolest, jež nikdy se neutiší. A musil by otec zoufati nad vši tou lidskou zlobou, kdyby aspoň nenalezlo se jedno dítě mezi mnohými, jeden přítel mezi četnými, který s vděčností a láskou uzná starosti, námahy a oběti toho, jenž pro něho žil. Vzpomínka, že přece netrpěl nadarmo, zdvihala hořem klesajícího Spasitele.

2. Evangelista dále dí: „I modlil se, řka: „Otče, všechno je možné tobě, odejmi tento

kalich ode mne; ale ne co já chci, nýbrž co ty. I přišel a nalezl je, ani spí. I řekl Petrovi: Šimone, spíš? Nemohl's bdíti jedné hodiny? Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení. Duch zajisté hotov jest, ale tělo je mdlé. A opět modlil se, říkáje slovo totéž. A navrátiv se, nalezl je, ani spí, neboť oči jejich byly obtíženy, a nevěděli, co by mu odpověděli." (Mar. 14. 36.—40.)

Tot onen gigantický zápas Bohočlověka proti hrožícímu, blížícímu se utrpení. Kristus hledá útěchy u svého Otce, ano prosí Toho, jenž je všemohoucí, by odňal od něho „kalich hořkosti“, naplněný až na pokraj. Ale Bůh neodpovídá k jeho prosbě. Neposílen útěchou nebes, Spasitel hledá útěchy u svých nejvěrnějších a vrací se k apoštolům. Oni však usnuli. Únava a rozčilení z nejistoty, co se bude dít s jejich Mistrem, jenž jim napověděl tak mnoho hrozných, jim nepocho-pitelných událostí, je schvátíla, že nedovedli vzdorovati spánku, i když Kristus je vyzýval ku bdění a duch jejich byl ochotný. Slabost přemohla jejich vůli. Kristus u nich útěchy nenalezl. Znovu vrací se ve svoji samotě a znova se modlí. Ale ani nyní Otec jej nepotěšuje. Stejně sklíčen zase se vrací ke svým apoštolům, jež před chvílí vzbudil. Opět nalezá je spící. Soucit s nimi, zemdlenými a rozrušenými, velí Kristu, aby jich nerušil. Dopřává ještě jim klidu a po třetí jde a úpěnlivě se modlí. A tu „ukázal se mu anděl s nebe a posiloval ho; i stal se pot jeho jako krůpěje krve tekoucí na zem.“ (Luk. 23. 43.—44.)

Jsou chvíle strašné duševní úzkosti, jež člověka rychle změňují. Kdy vlas v několika hodinách sešediví, a vrásky ve tváři se objevující urychlují život o celá desetiletí. Ano jsou případy, kdy v nesmírné úzkosti srdce tak prudce bije, že přeplní krevní cesty a na skráních člověka s potem objeví se krůpěje krve. Z dějin jsou známy takové případy. Tak krví se potil král francouzský, Ludvík XI. ze strachu před smrtí. — I Ježíše svírala nevýslovná úzkost ve chvíli nejbolestnějšího osamocení. Na skráních objevily se krůpěje svaté

jeho krve a kanuly na zem. První krůpěje vyronily se z nejsvětějšího srdce Kristova, jež tu opravdu proléval za spásu lidstva. Kristus strachem je více sevřen, nežli ta oliva pod nedalekým lisem v zahradě. A v té chvíli strašného duševního děsu dostává se Kristu útěchy s nebes. Sestoupil anděl a posílil trpícího Bohočlověka. —

V tom jedinečném zápasu Ježíše Krista s blízcím se utrpením jest celá řada hlubokých poučení pro nás. Každý z nás, kteří žijeme zde v údolí bolesti a slz, najde jednou, snad i vícekrát, svoji gethsemanskou zahradu. Sevře nás bolest, že i nám smutno je k smrti. Hledáme útěchy, rady, polehčení. Potácíme se takoruka mezi nebem a zemí. Zdviháme ruce k modlitbě, prosíme Boha, aby i od nás odejmul kalich utrpení. Ale Bůh neslyší hned naší prosby. Vracíme se k přátelům, aby pomohli nám nésti tíhu bolu. Ale i oni nejeví dosti porozumění pro naše utrpení. Znovu voláme k nebesům, a ona mlčí.

Příklad Kristův nás učí, že ve svém volání nesmíme ochabovati, nesmíme malomyslněti. Teprve nové a nové volání k Bohu otevírá bránu nebes, teprve potom útěcha a milost posilující, jako rosa na vyprahlou zemi, skane s nebes do našeho srdce. Ke každému, kdo s pevnou důvěrou obrací se k Otci nebeskému, v rozhodné chvíli sestoupí anděl útěchy a vlévá mu důvěru a klid. — Ale je potřeba, abychom modlili se jako Kristus, když zůstavil Otci nebeskému, aby rozhodl sám o jeho osudu. Slova: „A l e n e m á, a l e t v á v ů l e s e s t a ň“ musí pronikati naši modlitbu. Musíme svoji vůli ochotně podříditi vůli Boží. Musíme Prozřetelnosti zůstaviti, aby ona rozhodla. Proto Kristus učil nás modliti se: „B u d v ů l e T v á j a k o v n e b i, t a k i n a z e m i.“ „Jen v tomto souladu svrchované vůle Otcovy a podřízené vůle člověka spočívá klid a odevzdanost člověka. Neboť věřím-li pevně v Boha jako laskavého otce, vím, že mne miluje a nemůže chtít nic, než mé dobro, i když to dobro podle mého lidského zdání jeví se mi jako nejstrašnější zlo.“ (Papini.) Proto sv. Augustin krásně praví: „Kdybychom dokonale znali vůli Boží, často s pláčem prosili bychom za to, za čehož odvrácení nyní

s pláčem prosíme.“ Bůh nezůstaví nás bez útěchy, uložil-li nám trpěti.

A ještě jedno vážné poučení tají se v chování Kristově. Ti, jež Kristus miloval, u nichž hledal útěchy, spali. Ale nespali ti, kteří ho nenáviděli, kteří jej chtěli odsoudit a vydati na smrt. Nespala židovská velerada, nespal Annáš a Kaifáš, nespali nepřátelé Kristovi. Všichni apoštolové usnuli, jediný Jidáš, zrádce, bděl a chystal se ke svému dílu. — To v dějinách církve často se opakovalo. Když nebdi věrní křesťané a nejsou hotovi hájiti dědictví Kristova, v takých dobách tím více pracují nepřátelé Kristovi. Pracují potají a tiše. A slova Kristova: „Nemůžete-li bdíti se mnou,“ často jako bolestná výčitka platí i nám. A my stáváme se svojí nedbalostí a lhostejností spoluvinníky jeho utrpení. Tuto ospalost, jež zvětšovala duševní úzkost Kristovu, musíme překonati. Kde ukládá nám víra a láska ke Kristu zastati se jeho učení, jeho církve, tam nesmíme mlčeti. Vzpomeňme, že jen bdící, ale nikoli spící, nedbalé družice přijal Kristus do svatební síně v nebesích. —

3. Duševní bouře, jež se rozpoutala v duši Spasitelově pod spícími olivami za jasné měsíční noci v zahradě getsemanské, andělem útěchy byla dobojována. Svatý mír, ochotná odevzdanost zavládla v srdci Kristově. Od této chvíle až do jeho skonu na kříži ni jediným slovem jeho neproniká bázeň a úzkost. Kristus vstává a klidný vrácí se ke spícím apoštolům.

Evangelista, sv. Matouš, praví: „Na to přišel k učedníkům svým a řekl jim: Spěte již a odpočívejte, aj přiblížila se hodina, a Syn člověka bude vydán v ruce hříšníků. Vstaňte a pojďte! Hle přiblížil se ten, který mne zradí. A když on ještě mluvil, hle Jidáš, jeden ze dvanácti, přišel a s ním zástup veliký s meči a kyji, který poslán byl od velekněží a starších lidu. Ten pak, který jej zrazoval, dal jim znamení, řka: Kterého políbím, ten jest to, chopte se ho.“ (Mat. 26. 45.—48.)

Když Otec nebeský posílil jej na bolestnou cestu utrpení, nepotřeboval již Špasitel útěchy apoštolů. Hodinu, na kterou čekal, přijímá s klidem. Zahleděl se na cestu údolím, kde míhala se světla pochodní. Přicházel zrádný apoštol Jidáš v čele zástupu. —

Jidáš ve sboru apoštolů, ve stálé blízkosti Ježíšově, zůstává záhadou. Evangelisté zaznamenali o něm příliš málo, abychom jasně pochopili, co přimělo jej ke zradě Kristově. Vetřel se snad do sboru jako pokrytec, sám nevěrec s maskou víry na tváři? — Zajisté nikoli. Vždyť Kristus sám ho za apoštola povolal. Věřil v Krista a v jeho božství. Ale představoval si království Kristovo zcela jinak. Doufal, že Kristus založí nové, velké království pozemské, že obnoví dávno pohaslou slávu krále Davida a Šalamouna. A těšil se nadějí, že Kristus učiní jej ve svém pozemském království předním úředníkem.

Na duši Jidášově od počátku hlodala nezřízená touha po penězích. Lakota. Té nedovedl přemoci, i když volil s Kristem a s ostatními život odříkání. Ta kletá vášň po penězích stále v něm doutnala. Z této chtivosti žádal si, aby směl nositi měšec, do něhož všichni apoštolové ke společnému užívání ukládali, co buď sami vydělali, nebo co získali darem. A Jidáš potají z něho bral. Tak měli již apoštolové nepoctivého pokladníka. A když vše, co ukradl, bylo mu málo, připadl na ohavnou myšlenku zrady. Slyšel o úkladech, jež vysoká rada strojí jeho Mistru. Doslechl se, že se rozhodla potají Krista se zmocniti, aby nenastalo bouření v lidu. Proto vplížil se do síně velerady a vyslovil tu strašnou otázku: „Co mi dáte a já vám ho zradím.“ (Mat 26. 15.) Povím vám a pomohu, jak je ve skrytu můžete polapiti. A oni mu slíbili třicet stříbrných, cenu za otroka.

Ve své pevné víře, že Kristus, divotvůrce, který klidně odešel ze zástupu, jenž ho chtěl kamenovati, Jidáš doufal, že Kristus z rukou velerady dovede se zázrakem vyprostiti. Ve své zaslepenosti si nepomyslel, že Kristus o jeho ničemném záměru se doví. — To je znamením každé vášně, jež člověka se zmocní, že jej zaslepuje. Že kreslí si jenom onen prospěch, slast, radosti,

kteřé mu slibuje, a je přímo slepým pro to, jaké neblahé následky kráčejí jí v patách. Vášně závidosti svedla Kaina, vášně smyslnosti silného Samsona, vášně ctižádosti Absolona a Heroda, vášně lakoty Jidáše. Marně Kristus svoji láskou chtěl překonati jeho zrádné úmysly, aby ustal.

I jemu zrádci myl Kristus při poslední večeři nohy; i jemu podal svátostné tělo své, aby milost překonala jeho záměry. Jidáš tomu všemu nechtěl rozuměti. A Spasitel ještě zřetelněji jej varoval. Hned potom, když podal apoštolům Nejsvětější svátost, všeobecně naznačil, že ví o zradě jednoho z nich: „Amen, amen pravím vám, jeden z vás mne zradí.“ (Jan 13. 21.) Všichni žasnou nad tímto předpověděním, domnívají se, že není to možno. Hrozí se slov Kristových; ale Jidáš sedí klidně ve svém pokrytectví. Kristus potom zjevně k tiché otázce Petrově, kdo jest zrádcem, dí: Ten, komu podám omočený chléb do mísy,“ a podává chléb Jidášovi. Odhaluje zrádce. To byl poslední čin, jímž Spasitel chtěl zadržeti Jidáše od jeho zločinu; ale marně.

„Po té skyvě vešel do Jidáše ďábel.“ (Jan 13. 27.) Zatvrdil se. Rozhnuěval, jako když náhle odhalen je tajný zločinec. Tvářil se těžce uraženým a opustil večeřadlo. Nezabránili jemu apoštolové, neboť mimo sv. Petra a Jana ostatní neslyšeli slov Kristových a domnívali se, že Jidáš jde ještě nakoupit věcí ke svátkům potřebných. „Byla pak noc,“ poznamenává evangelista (Jan 13. 30.) Noc nejen venku, ale i v duši Jidášově, noc, jež nejlépe ukrývá zradu. —

4. Sv. evangelista pak pokračuje: „A když ještě mluvil Kristus s apoštoly, přistoupil Jidáš k němu, řka: Zdráv buď mistře! I políbil ho. I řekl mu Ježíš: Příteli, nač jsi přišel? (Mat. 26. 47. 49.) Políbením zrazuješ Syna člověka?“ (Luk. 22. 48.) — Jidáš zneužil nejdůvěrnějšího znamení vděčnosti a lásky za znamení zrady. Proto jméno Jidáš znamená nejhroznější zpronevěru, které ani peklo neznalo. A všechno to plvání a poličkování do tváře, jež Kristu zasadí jeho nepřátelé, budou Kristu méně nesnesitelná než polibek úst, která ho zvala

mistrem a pánem. Tak Jidáš dokonal dílo zrady. A Kristus, tento věčný zdroj nekonečné lásky a milosrdenství, nemá pro zrádce slova odporu a pohrdání. Má pouze bolestnou výčitku, když říká: „Příteli, nač jsi přišel?“ To bylo poslední slovo lásky. Mělo znít v sluch Jidášův tehdy, až zděsí se svého činu, až se dozví, že Kristus z moci velcrady se nevyprostí, aby mu bylo spasnou cestou k lítosti a pokání. Kristus, vždy hotov odpouštět, byl by i zrádci odpustil, kdyby jej byl za to žádal.

O konci Jidášově netřeba se zmiňovati. Když se v noci doslechne, že Kristus byl k smrti odsouzen a vsazen do vězení, že se nevyprostil ve své všemohoucnosti z moci nepřátel, trne úžasem. Cítí hrůzu zklamání. Strašná bezradnost nedá mu spáti. A jedva se rozednívá, pospíchá ke chrámu. Čeká až přijdou kněží konati ranní obět; vrací jim peníze zrady s lítostným doznáním: „Hřešil jsem, zradiv krev spravedlivou.“ Žádá, aby přijali peníze a propustili Krista. A když oni s posupným úsměvem odpovídají: „Co nám do toho; dělej, co chceš,“ Jidáš propadl zoufalství a oběsil se. Poznal svoji vinu, ale nepochopil cesty k pokání. Dábel, který do něho vešel, pevně jej držel ve svých spárech a již ho neopustil. A na jeho hrob slušela nápisem slova, která Kristus o něm pronesl, říká: „Syn člověka jde sice na smrt, jakož uloženo jest, ale běda člověku tomu, skrze něhož zrazen bude. (Luk. 22. 22.) Lépe by mu bylo, aby se byl ani nenarodil.“ (Mat. 26. 24.) —

To byl tragický skon apoštola Jidáše. Je nám možno a spravedливо míti v opovržení zradu, odsouditi zločin, ale zároveň sluší litovati toho, kdo se ho dopustil. Vždyť sám Kristus mu řekl: „Příteli!“ Jidáš pochopil nesmírnou velikost a špatnost zločinu, ale nepoznal cesty, na níž by došel odpuštění, cesty lítosti, jakou nastoupil nevěřící apoštol Tomáš, když se vrhl k nohám Ježíšovým a volal: „Pán můj a Bůh můj!“ Jidáš mohl býti prvním kajícím ve sboru apoštolů, světcem, a zatím stal se zoufalcem a sebevrahem. Na něm nejdříve se vyplnila slova: „V každém člověku dříme světec i zločinec.“ —

K historii proslulého obrazu *Lionardo da Vinci „Večeře Páně“* pojí se velmi poučná událost. Když slavný malíř hledal živé modely ke svému připravovanému obrazu, navštívil též Řím, doufaje v tomto městě umění a krásy naléztí případné osoby. Dlouho marně hledal. Konečně našel mladého, krásného muže, z jehož očí hleděla nevinnost, mírnost i zbožnost. Byl to *Pietro Bandinelli*. Pln radosti vzal jej *Lionardo* s sebou do Milána a podle něho vytvořil onu nezapomenutelnou tvář *Kristovu*. — Pomalu pokračovala práce. Teprve po několika letech obraz blížil se ukončení. Všechny apoštoly *Lionardo* již vyobrazil, jediný *Jidáš Iškariotský* ještě chyběl.

Pohroužen ve své myšlenky šel po létech *Lionardo* opět ulicemi římskými, když tu spatřil na schodišti k obecné studnici žebráka. Jeho zevnějšek svědčil, že je to zpustlík. Jeho sešlá tvář, zapadlé oči, divoky vlasy, to vše svědčilo o schátralosti jeho nitra. „Tó by byl model pro *Jidáše!*“ pomyslí si malíř a zahleděl se na žebráka. A ten vstal a blížil se k *Lionardovi*, řka: „Hledáte mistře, opět nějaký model? Rád vám posloužím, vždyť podle mne maloval jste v Miláně *Krista*.“ *Lionardo* úžas nad tím, co slyšel. A také opravdu, týž *Pietro Bandinelli*, podle něhož namaloval mistr tvář svého nezapomenutelného *Krista*, sloužil za model k osobě zrádce *Jidáše*. Roku 1499. byl proslavený obraz ukončen. Dvě tváře jsou na něm nejvýraznější: tvář *Kristova* a tvář *Jidášova*. A sotva kdo tušil, že týž člověk k oběma byl modelem. A co jej svedlo? Vášeň opilství, v níž byl schopen každého špatného činu. —

Každý hřích jest zradou, spáchanou na zásadách *Kristových*. Ve své slabosti, své vášni, svých zlých návycích každý stává se někdy zrádcem. V každém člověku jsou sklony ke zradě. O tom nás poučuje zločin apoštola *Jidáše*. A *Spasitel* trpěl po 3 léta zrádce uprostřed věrných svých 11 apoštolů, aby *Jidáš* byl výstražným příkladem, kam dospěje člověk, který nedovedl potlačit v sobě zárodek kruté nepravosti. — —

Zahrada *gethemanská* byla místem největší úzkosti, nejkrutších duševních zápasů *Kristových*. Zde kalich hořkosti *Kristus* vypil až na dno. Zde vlastní apoštol

vydal jej v ruce nepřátel. To byla nejbolestnější chvíle zklamání. — Ale kalich hořkosti jest údělem všech lidí na tomto světě. Země je domovem utrpení a jenom kdo je odevzdaně nese, jde cestou Kristovou k budoucí oslavě. —

Když bral se Špasitel na své poslední cestě do Jerusalema, přistoupila k němu matka synů Zebedeových, apoštolů Jakuba st. a Jana, s oběma syny, a padnuvši k nohám jeho, prosila: „Pane, řci, aby tito dva synové moji seděli v tvém království, jeden na pravici a jeden na levici tvé.“ A Ježíš, odpověděv řekl: „Nevíte, zač prosíte. Můžete-liž pít kalich, který já pít budu?“ (Mat. 20. 20.—22.) Touto otázkou obrací se Kristus i k nám. Jenom ten, kdo dovede odevzdaně, trpělivě pít z kalicha hořkosti na tomto světě, bude též jednou s Kristem Ježíšem pít z kalicha věčných radostí v nebesích. Amen.

Ježíš před Annášem a Kaifášem.

Skutečná síla, nebo slabost ducha nejjasněji projeví se u člověka tehdy, když jde vstříc utrpení, nebo smrti. Kdo s klidnou, hrdinnou myslí dovede snášeti každou bolest, zaslouží zajisté naší úcty. Když řecký mudrc Sokrates byl na smrt odsouzen, klidně se svými žáky rozmlouvá o nesmrtelnosti duše, přátelsky se s nimi loučí a pak tiše vypijí podanou mu číši jedu. —

Spasitel náš, tam pod korunami olivetských stromů, posílen andělem útěchy s nebes, s týmž nadlidským klidem, s jakým přijímal pozdravy jásajícího lidu, když vjížděl do Jerusalema, přijal i zástup těch, kteří přišli ho zajati.

1. Sv. evangelista praví: „Ježíš pak věda všecko, co na něj mělo přijíti, vyšel jim vstříc a řekl jim: Koho hledáte? Odpověděli jemu: Ježíše Nazaretského. Řekl jim Ježíš: Já jsem to. Jak jim tedy řekl: Já jsem to, ustoupili zpět a padli na zem. I otázal se jich opět: Koho hledáte? Oni pak řekli: Ježíše Nazaretského. Ježíš pak odpověděl: Pověděl jsem vám, že já jsem to; jestli tedy hledáte mne, nechte těchto, ať odejdou... Tu Šimon Petr, maje meč, vytasil jej a udeřil služebníka veleknězova a utal mu pravé ucho. Bylo pak jméno služebníka toho Malchus. I řekl Ježíš Petrovi: Schovej meč svůj do pochvy.

Nemám-liž píti, kalich, který mi dal Otec (Jan 18 4.—11.) A dotknuv se ucha služebníkovy uzdravil jej. (Luk. 22. 51.)

Je úžasno, s jakým majestátním klidem Spasitel přistupuje k těm, kdo jej přišli zajati. I kdyby Jidáš nebyl jim dal znamení, zneužívaje polibku lásky za znamení zrady, byl by se Kristus vydal dobrovolně v ruce nepřátel. Nebylo zrady potřebí. Vydává se zcela dobrovolně, protože vůli svoji podřídil vůli svého Otce. — Prohlášení Kristovo: „Já jsem to“ jako blesk působilo na zástup. Jako omráčení, nesmírně překvapení klidnou a rozhodnou odpovědí Kristovou, padli k zemi. A když leknutí pominulo a vstali, Kristus znovu jim dí: „Já jsem.“ A oni začnou Krista provazy poutati.

Jaká nesmírná mírnost jeví se v chování Kristově! Pro Jidáše nemá slova pohrdání, k vojínům a služebníkům mluví s vlídností. Petrovi poroučí, aby ustal od zbytečné obrany, a ihned uzdravuje toho, jež Petr ve své horlivosti poranil. Pamatuje i na apoštoly a žádá vojíny, aby je nechali volně odejít. Ač je zajat, ovládá Kristus všechny božskou svoji dobrotou, milosrdenstvím a láskou. — V tomto výjevu v zahradě getsemanské je tolik vznešeného smutku, tolik duševní povýšenosti Kristovy nad okolím a tolik lásky, že všichni, kdo v něj se zamyslili, pochopili v něm onu nadlidskou, božskou stránku přirozenosti Kristovy. Jeho postava týčí se tu jako maják, vysoko nad celé okolí. Jako maják, v němž sice světlo na chvíli pohaslo, ale přece ovládá vše kolem sebe. —

V této chvíli, kdy jatý Kristus vítězí nad všemi, kdo přišli jej zajati, má pouze jediné slovo výčitky: k předním kněžím a představeným chrámu. „Í řekl Ježíš k velekněžím a velitelům chrámovým a starším, kteří byli na něj přišli: Jako na lotra jste vyšli s meči a kyji? Když jsem býval denně s vámi v chrámě, nevztáhli jste rukou na mne, ale toto je hodina vaše a moc temnosti“ (Luk. 22. 52.—53.)

Kristus je světlem světa, a temnosti, zrada a úskok chtěly jej pohltnouti. Ale ve skutečnosti budou moci jej pouze zakrýti, a to na krátko, jako se slunce někdy

za letního dne zahalí temnými mraky, ale za chvíli znovu zaplane a to zářivěji a vznešeněji nežli před tím. —

Kristus je svázán a odváděn. Apoštolové, polekáni a postrašeni, rozutekli se na všechny strany. Vyplnilo se, co jim Kristus při poslední večeři předpověděl: „Vy všichni mne opustíte a necháte mne samotného, aby se naplnilo slovo Písma: „Bíti budou pastýře a rozprchnou se ovce.“ — V den smíření velekněz sám, nikým neprovázen, vstupoval do svatyně svatých, aby přinesl smírnou obět na odpuštění hříchů. Vstupoval sám, aby jeho důstojnost i jeho obětní úkon tím více byl patrnější všemu lidu. I Kristus nastupuje cestu ke své krvavé oběti sám, nikým ze svých neprovázen. Apoštolové se rozutekli. Tato opuštěnost zvyšuje jeho bolest. — Ale tento útěk mluví i k nám. Neopustili jsme i my často Krista, když nepřátelé vztahovali na něho své ruce? Neopakuje se stále tento útěk, když nemáme odvahy hlásiti se a zastati se Kristovy svaté nauky a jeho církve? —

2 Zajetí a spoutání Krista jest majestátním vstupem do jeho tělesného utrpení. Sledujme, kam vojíni vedou svazaného Syna Božího. Byli vysláni veleradou, která ještě v noci chtěla Krista odsouditi. Vedli jej nočním tichem na Sion. Touže snad cestou, kudy před několika hodinami s apoštolý kráčel, neboť na Sioně byl dům, kde sídlil velekněz židovský a kde scházela se též velerada.

Sv. Jan pak vypravuje: „I přivedli ho nejprve k Annášovi, neboť byl test Kaifáš, jež byl toho léta nejvyšším knězem. A otázal se ho Annáš o jeho učednících a o jeho učení. Odpověděl jemu Ježíš: „Já zjevně mluvil jsem světu, já vždycky učíval ve škole a v chrámě, kdežto se všichni Židé scházejí a tajně jsem nic nemluvil; a, ti vědí, co jsem já mluvil. — A když to pověděl, stojí tu jeden ze služebníků, dal Ježíšovi políček, řka: Tak-liž odpovídáš nejvyššímu knězi? Odpověděl jemu Ježíš: Mluvil jsem zlé, vydej svědectví o zlém. Pakli dobře, proč mne tepeš?“ (Jan 18. 13.—19. 23.)

Bývá pochopitelnou ješitností a samolibostí těch, kdo některý přední úřad zastávali, že i později, když úřad opustili, rádi na svoji bývalou moc vzpomínají a rádi v ní znovu se vmyslí. A je slabostí podřízených, že chtějí u nich získati obliby a zachovati si jejich přízeň, stále uznávají jejich přednost a důležitost. Annáš byl římskou vládou, která si osobovala právo ustanovovati Židům velekněze, úřadu tohoto zbaven. Ale dosud měl veliký vliv ve veleradě. Jak svojí osobou, tak i proto, že nejvyšší kněz Kaifáš měl Annášovu dceru za manželku. Patrně na radu těch služebníků, kteří se chtěli Annášovi zalíbiti, vojíní zastavili se s Ježíšem nejprve u Annáše.

Dosud bystrý a cílý bývalý velekněz přijímá Ježíše. Táže se po jeho učení a jeho učednících. Dříve v chrámě setkával se Kristus s podřízenými a prostými kněžími, se zákoníky a fariseji. Nyní po prvé stojí před nejvyšší hlavou jejich víry, před veleknězem. Kristus však ví, že by mu tento ješitný stařec, plný nenávisti oproti němu, neuvěřil. Proto zcela klidně, krátce a důrazně odpovídá: „Učil jsem veřejně. Najdeš tisíce těch, kteří mému učení naslouchali. Těch se otaž!“ A tu jeden, jenž chtěl svoji úctu k Annášovi nepřímou projevit, dal Kristu políček, aby mu připomněl, že veleknězi sluší co nejuctivěji a přímo odpovídati na jeho otázku.

Je to vlastností všech nízkých, podlých a pokryteckých povah, že chtějí při každé možné příležitosti zalichotiti a zalíbiti se svým představeným. Lící vůči nim svoji oddanost a úctu, byť netryskala z jejich nitra. Chtějí tak získati jejich důvěru a lásku, aby v příhodný čas mohli žádati za nějaké vyznamenání a odměnu. Tak se dalo vždy. Z toho důvodu i onen služebník dal políček Kristu. Ten políček, který tak rád viděl Annáš, a který by Kristu sám snad zasadil, kdyby vědomí, že sluší se jemu jako bývalému veleknězi zachovati klidnou mysl, nebylo jej zdržovalo. A co učinil Kristus? Již tuto první pohanu, tuto palčivou bolest, nejhorší potupu, která stihla jeho božskou tvář, snáší s nadlidským klidem. Odpovídá rozhodně, ale s mírností: „Mluvil-li jsem zlé, dokaž mi to. Mluvil-li jsem dobře, proč mne tepeš?“ —

Bývá zlomyslným zvykem těch, kdo sami jsou plni hrubosti a vždy hotovi křivdu křivdou a násilí násilím spláceti, že křesťanům vytýkají, když proti učiněné potupě nebo křivdě se hájí. Poukazují na slova, jež Kristus pronesl jako mravní směrnicе ve svém kázání na hoře, řka: „Já pravím vám, abyste neodpírali zlému; nýbrž udeří-li tebe v pravé líce tvé, nastav mu i druhé.“ (Mat. 5. 39.) Na těchto slovech založil i ruský spisovatel Tolstoj svoji stařeckou morálku. — Jak sluší rozuměti slovům Kristovým: „Neodpírejte zlému?“

Je to v přirozenosti všech tvorů, že odporují zlému, zcela pudově, bezděčně tak, jako zavíráme zrak před prudkým větrem, jenž nám metá prach do tváře a do očí. A Kristus chce říci, že nemáme odpírati zlému zlem, křivdu spláceti křivdou a bezpráví chtít vyrovnávati druhým bezprávím. Máme proti křivdě jiné prostředky a cesty, čestné a zákonité, abychom ji odvrátili. Kristus sám ohradil se proti surovosti onoho služebníka, který dal jemu políček. Jsouce uraženi, potupeni, máme zachovati důstojný klid, rozvahu, jako učinil Kristus. Kdo políček políčkem splácí, připojuje k bezpráví druhého, bezpráví vlastní a sváru není konce. Surovost nepřemůžeme surovostí, ale klidnou rozvahou. Tou jediné zvítězíme nad bezprávím, jako Kristus svým majestátním klidem, i když byl potupen, stál tu vítězný, vysoko převyšující celou tu rotu pochopů. —

3. Annáš po tomto pohanění Kristově již dále na Spasitele svými otázkami nedoléhal. „I přivedli Ježíše k nejvyššímu knězi a sešli se všichni velekněží a zákoníci i starší. Velekněží pak a celá velerada hledali svědectví proti Ježíšovi, aby ho vydali na smrt, ale nenalezali, neboť mnozí svědčili křivě proti němu, ale svědectví jejich nebyla vhodna.“ (Mar. 14. 53. 55. - 56.) —

Bylo již okolo druhé či třetí hodiny ranní, kdy Ježíš předveden byl před vysokou radu. Ve veliké, osvětlené síni, v níž sedadla stupňovitě do polokruhu se zdvihala, zasedala vysoká rada židovská. Nejvyšší zákonný sbor v otázkách náboženských, povolany strážce

zákona Mojžíšova a proroků. Přední z kněží, zákoníků a fariseů byli členy tohoto sboru, čítajícího 72 členy. Soud nad Ježíšem měl býti rychle proveden, proto konán ještě za noční doby. Přišli všichni členové. Jediný snad Nikodém, tajný učedník Kristův, a Josef z Arimathie, ten, jenž jednou poskytne mrtvému Spasiteli poslední lůžko v novém svém hrobě, nebyli přítomni. —

Když přiveden byl Ježíš v toto doupe svých nepřátel, nastal rozruch nedočkavě čekajících na provedení soudu. Vzduch byl hustý a těžký, jako by tam nedýchali živí. Nenávist naplnila místo, kde měl panoovati zákon a spravedlnost. — Nejdříve byli předvoláni žalobci. Co asi žalovali na Krista? Evangelisté téměř nudávají. Dojista prohlašovali, že ruší posvátný klid sobotní, protože uzdravuje ten den nemocné, že pomocí Belzebuba vymítá zlé duchy z posedlých, že stoluje s hříšníky. „Naposled přišli dva falešní svědkové a řekli: Tento pravil: Mohu zbořiti chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavěti.“ (Mat. 26. 60.—61.)

To snad byla nejvážnější žaloba. Neboť každé neuctivé slovo o chrámu bylo podle zákona hrubým rouháním, a trestáno bylo ukamenováním. Ježíš, mluvě o zboření chrámu, předpověděl však, že on, svatý chrám božství, bude zabit a třetího dne vstane z mrtvých. O chrámu jerusalemském nemluvil. — I tato žaloba nedostačovala. A když žalobníci domluvili a svědkové dosvědčovali, všichni členové velerady poznali, že si výpovědi odporují. Nebylo možno podle těchto rozporů vynésti rozsudek. Velekněz se zdvihá a praví: „Nic-li neodpovídáš k těm věcem, kteréž tito proti tobě svědčí? Ale Ježíš mlčel.“ (Mat. 26. 62.—63.) Kristus odpovídá mlčením. —

Nastala kritická chvíle. Trapné ticho. Vysoká rada je plna rozpaků. Má tento soud odhaliti bezpodstatnost žalob oproti Ježíši Kristu a odkrýti jejich nesmírnou zášť oproti němu? Má soud končiti propuštěním Obviněného, kterého přece již dříve se usnesli odsouditi k smrti? Nestane se směšnou celá velerada v očích přítomných diváků? Bystrý velekněz Kaifáš, jenž předsedá veleradě, zachraňuje trapné rozpaky. Povstává a

povýšeným hlasem, důrazně se táže: „Zapřísahám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li Kristus, Syn Boží?“ (Mat. 26. 63.) Ve jménu Božím, jako by stál před tváří samého Jehovy, má Kristus říci, kým jest. — To byla otázka, jež byla jádrem sporu. Kristus měl před tváří nejvyššího sboru odhaliti tajemství svého původu. Oči všech upjaly se na něho. Když dříve tak vytrvale mlčel, má nyní promluvit, jako by stál na soudu Božím.

A Kristus neváhá ni na okamžik. Klidně, s plným vědomím svého majestátu prohlašuje: „Ty jsi řekl,“ jsem, jak sám pravíš, Synem Božím. „Avšak pravím vám: Od toho času uzříte Syna člověka seděti na pravici Boží a přicházeti v oblacích nebeských.“ (Mat. 26. 64.) Jsem Synem Božím, jsem Messiášem, o němž vaši proroci mluví a kterého čekáte. Nyní mně ovšem nevěříte. Ale uvěříte mi, až v poslední den uzříte mne v oblacích a budu sestupovati na zemi k soudu. Tehda já, nyní spoutaný, potupený, nenáviděný, budu vaším soudcem. Tehda vy budete obžalováni, a běda vám, jestli ve své nenávisti a nevěře zůstanete zatvrzelí!“

Klidná a jasná odpověď Kristova vyvolala největší úžas a rozhořčení. „Tu nejvyšší kněz roztrhl roucho své a řekl: Rouhal se! Což ještě potřebujeme svědků? A j, nyní jste slyšeli rouhání. Co se vám zdá? A oni odpovídajíce řekli: Hoden jest smrti. Poté plivali na jeho tvář a bili jej pěstí a jiní políčkovali ho.“ (Mat. 26. 65.—67.)

Kristus je na smrt odsouzen, že jasně a nepokrytě prohlásil se Synem Božím. Neuvěřili mu. Jeho odpověď považovali za nejhorší, nejstrašnější rouhání. Kaifáš na znamení ošklivosti nad Ježíšem a smutku z domnělého Kristova rouhání trhá si roucho velekněžské. Zapomíná, že má býti pamětliv své velekněžské důstojnosti, jakož přikazuje Zákon: „Kněz nejvyšší, na jehož hlavě je vylit olej pomazání, roucha svého neroztrhne.“ (III. Mojž. 21. 10.) Netuší, že ještě téhož dne roztrhne se sama skvostná, obrovská opona chrámová. Roztrhává roucho své bezděky sám na-

značuje, že jeho úřad přestává; že před ním stojí již nový, božský velekněz Nového zákona, jenž v okamžiku odsouzení nastupuje svůj velekněžský úřad. Sín vysoké rady, jejíž členové plivali na Krista, jej políčkovali, stala se té chvíle jevištěm nejpustšího násilí. Vše svědčilo, že Starý zákon nyní zaniká. —

Ale nebylo snad odsouzení Kristovo pouhým právním omylem velerady? Nejednali její členové z pouhé nevědomosti a neznalosti? — Nikoli. Vysoká rada židovská byla nejvyšším strážcem Zákona. Všichni její údové znali Písmo a čekali na Messiáše. Znali všechna proroctví, jež na něho se vztahovala; věděli zcela jasně, že čas jeho příchodu nastal. Znali též Kristovy zázraky. Proto když Ježíš prohlásil, že je Syn Boží, Messiáš, měli srovnávat jeho život se slovy proroků. A byli by poznali, že všechna proroctví o Messiáši na něm se vyplnila, jak také sám jim již řekl. A pak místo sliny a políček byli by před Kristem poklekli, jemu se kořili a vzdali mu úctu jako Vykupiteli světa. Ale nenávist zastřela jim zrak a zkalila rozvahu. Odsoudili, poněvadž nebyli přístupni důkazům. Odsouzením Kristovým dopustila se vysoká rada největšího bezpráví. —

Avšak namítne snad někdo: „Kdyby vysoká rada Krista neodsoudila, nebyl by umřel na kříži, a my bychom neměli jeho smírné oběti na odpuštění hříchů světa. — Na to pravím: „Velerada byla pouze nástrojem Prozřetelnosti.“ Kristus by i bez tohoto nespravedlivého odsouzení obětoval se za nás na kříži. Ale Hospodin dopustil tento soud, aby ona zaslepená nenávist a zloba židovských kněží a zákoníků byla navždy patrna světu. Největší nespravedlnost, jaká tam v síni velerady byla za noci spáchána, byla nástrojem spravedlnosti Boží k vykoupení světa. —

V odsouzení Kristově spočívá hluboké poučení pro nás. Jeho odpověď: „Já jsem Syn Boží“ jedny utvrzuje u víře v jeho božství, ale jiné popuzuje k hněvu. Nevěří v Krista, Bohočlověka, jako neuvěřila vysoká rada. A kdo božství Kristovo popírá, prohlašuje jej za rouhače, za zločince, jako učinila vysoká rada židovská. Soud, který se konal nad Ježíšem za pozdní

noci, stále se opakuje. Opakoval se nad jeho apoštoly, odsouzenými k smrti mučednické, opakoval se na jejich nástupcích. Nepřátelé Kristovi a jeho církve stále ještě za noci se scházejí, aby pronášeli nespravedlivý soud nade všemi, kdo Krista vyznávají jako Bohočlověka a Spasitele světa. —

4. Když zloba rozrušených nepřátel nasýtila se potupami a políčky, jež Kristu zasadili, odevzdali jej strážcům, aby Odsouzeného odvedli do žaláře. A když Krista odváděli nádvořím, udál se výjev, který hluboko se vrývá v naši mysl.

Evangelista praví: „Petr šel za ním (za Kristem) z daleka, až ku paláci nejvyššího kněze a vešel do vnitř, seděl se služebníky, aby viděl konec... Seděl pak venku ve dvoře. I přistoupila k němu jedna děvečka a řekla: I ty jsi byl s Ježíšem Galilejským. Ale on zapřel přede všemi, řka: Nevím, co pravíš. A když vyšel do brány, užířela ho jiná děvečka a řekla těm, kteří tam byli: Také tento byl s Ježíšem Nazaretským. A opět zapřel s přísahou: Neznám toho člověka. A po malé chvíli přisoupili okolo stojící a řekli Petrovi: V pravdě i ty jsi z nich, neboť mluva tvá tě prozrazuje. Tu počal se proklínati a přísahati, že nezná člověka toho. A hned kohout zazpíval. I rozpomenul se Petr na slovo Ježíšovo, kteréž byl řekl: Prve než kohout zazpívá, třikrát mne zapřeš. A vyšel ven, plakal hořce.“ (Mat. 26. 58. 69.—75.)

Všechna prudká i bázlivá, silná a zase kolísající povaha Petrova projevila se v památné noci utrpení Kristova. Když Kristus ve večeradle předpověděl, že apoštolové ještě té noci jej opustí, Petr sebevědomě prohlásil: „Pane, kdyby tě všichni opustili, já tě neopustím. S tebou jsem hotov i do žaláře, i na smrt jíti.“ Tak si byl jist Petr svojí láskou ke Kristu, za nějž chce i život dáti. Ale Kristus dokázal, že zná svého prvního apoštola, jemuž přislíbil

nejvyšší důstojenství v církvi, lépe, než on sebe sama. Proto mu odpověděl: „Pravím tobě, Petře, že dříve než kohout zazpívá, ty mne třikrát zapřeš.“ (Jan. 13. 38.) V zahradě getsemanské usne, a slova Kristova nejsou s to přiměti jej k tomu, aby bděl. Potom v okamžité odvaze, chce brániti svého Mistra, když jej svazují, a mečem utne služebníku kněžskému ucho. Ale hned zase ustrašen prchá ze zahrady. A nyní v nádvoří paláce Kaifášova třikráte Spasitele zapře. Ano přísahou se dokládá, že ho ani nezná! Tak byl Petr vzrušen událostmi noci, tak svojí vůlí sláb! Zakolísal a klesl. Náhlá otázka služby v domě Kaifášově zcela jej zmátla. Ale ranní zpěv kohouta připomněl mu slova Kristova. A Petr vyšel ven a plakal hořce. — Dávná legenda vypravuje, že od té chvíle svatý Petr nemohl snést křupění kohouta. Vždy mu připomínalo jeho trojí zapření a vždy při něm plakal. A časté slzy tekly po jeho lících a rozbrázdily je ve vrásky, jako když prudký příval dešťový vyhloubí brázdy v úrodné roli.

V téže noci, kdy pod olivami kanuly první krůpěje krve Kristovy za naše hříchy, v téže noci proléval Petr hořké slzy lítosti za své poklesky. Krev Kristova a slzy kající tečou pospolu a doplňují se. Slzy lítosti připravují cestu k odpuštění, jež nám zajistila krev Spasitelova. A tyto slzy zaručily i Petrovi odpuštění.

Papini ve svém „Životě Kristově“ uvažuje o Petrově lítosti a praví takto: „Plač, Šimone—Petře, když ti Bůh uděluje milost pláče! Plač nad sebou a nad Kristem! Plač nad svým bratrem, zrádcem (Jidášem), plač nad bratry uprchlými! Plač nad smrtí toho, který umírá pro ubohou tvoji duši, plač nade všemi, kteří přijdou po tobě a učiní jako ty a zaprou svého Vykupitele a nezaplatí výkupného lítostí! Plač nade všemi odpadlíky, nade všemi zapěrači, nade všemi těmi, kteří řeknou s tebou: Nejsem z jeho učedníků! Kdo je mezi námi, kdo by nebyl učinil aspoň jednou to, co učinil Šimon? Kolik je nás, kteří jsme se narodili v církvi Kristově a kteří jsme, když jsme se před tím dětskými ústy modlívali jeho jméno a skláněli kolena před jeho

tváří, potřísněnou krví, neřekli ze strachu, že by se nám lidé smáli: Nikdy jsem ho neznal?“

Slzy Petrovy pramenily z jeho zkroušeného, lítostí rozbolněného srdce. Poznal, jak se prohřešil proti Kristu, který ho tolik miloval. Plakal v samotě, kdy jediné hvězdy byly svědky jeho bolesti. Zaplačme i my s Petrem nad svými hříchy, a potom i my setkáme se s odpouštějícím pohledem milosrdenství Kristova! Amen

Ježíš před Pilátem a Herodem.

Je bolestno vzpomínati, kterak Spasitel byl přijat těmi, kdo příchod jeho očekávali. Prvním jeho lůžkem byl opuštěný chlév betlemský; posledním byl žalář v domě velerady. — Před majestátem smrti mívají lidé úctu; dopřejí klidu a vyplní ochotně přání toho, jenž podle zákona propadl trestu smrti. Ale Kristu v poslední noc pozemského jeho života pokoje a odpočinku dopráno nebylo. „Ti muži, kteří jej drželi, posmívali se mu, tepouce ho. A zakryvše ho, bili jej v tvář a tázali se ho, řkouce: „Hádej, kdo jest, jenž tě udeřil. A mnoho jiného, rouhajíce se, mluvili proti němu.“ (Luk. 22. 63. – 65.)

Římští vojíní, nenávidící Židy nenávisť, jaké schopno bylo srdce nejsurovější, nevěřící žoldnéři, mezinárodní to sebranka, kteří byli s to napliti posvátné soše Zeva Olympského do tváře, ale ve své pověře za nic na světě by nevykročili ráno ze stanu levou nohou, všechnu svoji cynickou zlobu vychrlili proti Kristu, odsouzenému k smrti. „Jeden z nich běře špinavý cár, zakrývá jím krvácející, zpoličkovanou tvář Kristovu, zavazuje konce vzadu a vybízí ostatní, aby se rozestoupili a volá: „Hrajme s ním na slepou bábu! Ten člověk se chlubí, že je prorokem; podívejme se, dovede-li uhodnouti, kdo jej udeří. A nyní chodí do kola kolem Ježíše, brzo ten, či onen udeří jej na rameno, do zad, holí do hlavy a křičí: „Hádej Kriste, kdo tebe udeřil.“ (Papini.) — Ale

Kristus k této surové, potupné hře mlčí. Jako neměl jediného slova proti křivým žalobcům a svědkům, tak hář se v mlčení i proti rouhajícím se římským vojnům. Jeho mysl je obrácena k zcela jiným věcem. Vzpomíná, že vším tímto utrpením plní slova proroků o potupeném Messiáši, že podrobuje se vůli svého Otce nebeského. Vzpomíná na osud slabých, poděšených a rozprchlých apoštolů; na zradu nešťastného Jidáše, zapření Petrovo, útěk všech. Ano, to jest již slabost lidí, jež milost Boží v kritické chvíli neposilnila. Klesají, prchají, zapírají, anebo dokonce zrazují! — —

1. Nastalo jitra Velkého pátku. Sotva první ranní život rozlévá se ulicemi jerusalemskými, členové vysoké rady, nevyspalí, rozčilení náhlým nočním soudem, opět se shromažďují v síni. „A když se rozednilo, sešli se starší lidu i velekněží a zákoníci a uvedše jej do své rady řekli: Jsi-li ty Kristus (Vykupitel), pověz nám to. I řekl jim: Povím-li vám to, neuvěříte mi, jestli se však také otáží, neodpovídáte mi, ani mě nepropustíte. Ale od té chvíle Syn člověka bude seděti na pravici moci Boží. I řekli všichni: Ty jsi tedy Syn Boží? A on řekl: Vy pravíte, já jsem. Avšak oni řekli: K čemu ještě potřebujeme svědectví? Vždyť sami jsme slyšeli z úst jeho.“ (Luk 22. 66.—71.)

Proč zasedá po druhé vysoká rada, aby znovu soudila Odsouzeného? — Každá nespravedlnost chce se přiodít rouchem spravedlnosti. Členové vysoké rady chtěli také tak jednati. Zákon Mojžíšův velel, že soudy nemají se konati za noci. A dále stanovil, že rozsudek má se prohlásiti vždy až druhý den po vykonaném výslechu. To byla zajisté ustanovení moudrá. Mysl soudců, znavená prací dne, není schopna klidného uvážení a potřebné rozvahy za noci. A za druhé: Je potřebí vše znovu uvážiti, přehlédnouti celý průběh soudu a nedat se uchvátiti posledními jeho dojmy. Odtud ono dvojí ustanovení zákona Mojžíšova.

Velerada, pamětlivá tohoto příkazu, chtěla zachovati aspoň na venek zdání práva a spravedlnosti. Proto ráno krátce opakovala ono soudní řízení, které vykonala

za pozdních hodin nočních. Dává tutéž otázku Spasiteli: „Jsi ty Kristus?“ a slyší tutéž odpověď: „Jsem!“ Soud je dokonán. Soud, který znovu ukázal zaslepenost, nenávist a zlobu vysoké rady. Ti, kteří měli po prvé rozsudku v tichu doma uvažovati o slovech Kristových, kteří měli čas srovnati jeho výrok s hlasy všech svých proroků, neučinili tak. Zaslepenost zakřikla hlas jejich svědomí. Setrvali ve své zlobě. Mezi shromážděním tak četným, ve sboru nejlepších znalců Písma nenalezl se, kdo by byl schopen klidného uvažování! Když vůdcové lidu jsou slepí, všichni spějí do záhuby.

2. Rychle projednavše soud a prohlásivše rozsudek, vyšli s Kristem ze síně radní a vedli jej k vladaři země, Pontiu Pilátovi. „I povstalo jich veškeré množství a dovedli jej k Pilátovi,“ praví evangelista. (Luk. 23. 1.) Před šesti dny byl Ježíš týmiž ulicemi provázen. Lid kupil se k průvodu, vítal Krista v ulicích města a pozdravoval jej jako svého Messiáše, co zatím fariseové a zákoníci hořeli hněvem proti němu. Dnes poměr se obrátil. Židovská aristokracie u vědomí svého vítězství nad Ježíšem vede jej jako zločince, a lid mlčí.

Čeho žádali na Pilátovi? — Když byla země podmaněna římskému císaři, tento omezil práva velerady. Zůstavil jim soudní moc, ale rozsudek smrti nad odsouzeným směl býti pouze tenkrát vykonán, když jej potvrdil vladař. Sv. Jan praví: „I vedli Ježíše do radního domu. Bylo pak ráno; a oni nevešli do radního domu, aby se neposilnili, ale aby jedli beránka velikonočního. Tedy vešel k nim Pilát ven a řekl: Jakou žalobu vedete proti člověku tomuto? Odpověděli a řekli jemu: Kdyby tento nebyl zločinec, nevydali bychom ho tobě.“ (Jan 18. 28. -30.) — „Počali pak žalovati naň řkouce: Tohoto jsme našli, an převrací (bouří) národ náš a brání dávatí daně císaři a praví, že jest Kristem králem.“ (Luk. 23. 1.—3.)

Představme si živě výjev, o němž evangelista tak stručně a klidně mluví. Veleradě záleží na tom, aby rozsudek nad Ježíšem co nejdříve byl vykonán. Bála

se nepokojů lidu. Proto záhy ráno, dříve než bylo obyčejem k vladaři docházeti, přišli s Ježíšem. Nechtěli však dovnitř, do Pilátova paláce vstoupiti, neboť Zákon zakazoval v den sváteční vejíti do domu pohanova a prohlašoval za nečistého každého, kdo by proti tomu jednal. Chtěli zůstatí čisti, aby mohli jísti u večer beránka. Nic jim nevadilo, že poskvrnili duši svoji největší vinou, odsouzením svého Messiáše; starali se jenom, aby se neposkvrnili vstoupením do domu pohanova. To jest ona úzkostlivost farizejská, pokrytecká, jež dbá pouze vnějšku, ale nestará se o nitro, o čistotu duše. Stojí tu ti, které Kristus zval „hroby obílenými“, čistými na zevnějšek, ale plnými hniloby uvnitř.

Vladař Pilát ještě rozespalý, rozmrzený na tak ranní, dotěrné příchozí, aby vyhověl jejich prosbě, vyšel k nim na hradní terassu. Nenáviděl jich, pohrdal jimi a přece zase pocítoval jakousi bázeň před jejich houževnatostí, vytrvalostí a smělostí. Snad vzpomněl, co mu před léty učinili. Když římská posádka, vcházela do Jerusalema, poručil vojínům, aby nesnímali se svých praporů stříbrné obrazy císaře. Ano, obrazy tyto kázal postavití poblíže chrámu. Toto jednání nesmírně pobouřilo Židy. Spatřovali v tom urážku Jehovy, modlářskou vyzývavost a posměch z jejich víry. Všecek židovský národ byl pobouřen. Žádali Piláta, aby obrazy císařovy dat odstraniti. Pilát však to odmítl. Pět dní, ve dne v noci nalehali na něho, aby jim vyhověl. Ale marně. Rozhořčen jejich neústupností, svolal Pilát prosící Židy do amfiteátru, dal je obklopiti vojíny s tasenými meči a pohrozil jim, že je všechny dá pobíti, neustanouli od svého nalehání. A co učinili bezbranní Židé? Nežádali ani nyní za milost, ale všichni nastavili svá hrdla proti mečům vojínů. Taková byla jejich neústupnost, umíněnost a vášnivá vytrvalost. Pilát překvapen tímto odporem, kázal potom obrazy císařovy z blízkosti chrámu odstraniti. —

Nyní tito Židé, plni nenávisti k němu, ke vládě římské, stojí tu před Pilátem jako prosebníci. Ale nikoli jako pokorní, uctiví žadatelé. Jejich nenávist je patrna i z jejich žádosti. Když Pilát není ochoten ihned, bez vyšetřování, bez soudu, mlčky potvrditi jejich rozsudek

a táže se, vědom své moci: „Jakou žalobu vedete proti tomuto člověku?“ ihned podráždění odpovídají: „Kdyby tento nebyl zločinec, ne vydali bychom ho tobě.“ Jeví netrpělivost a nedůtklivost, že Pilát váhá okamžitě jim vyhověti. Mají vladaři pověděti důvody, proč Ježíše na smrt odsouditi. Pilát, vědom svého práva, nehodlá býti slepým nástrojem jejich soudu.

A nyní objevuje se všechna ta zlobná chytrost a úskočnost Židů. Vědí dobře, že by jim Pilát nevyhověl, kdyby řekli, že Kristus sám o sobě řekl, že je Mesiáš, Syn Boží. On, pohan, zástupce říše, jež uctívá nekonečný počet bohů, která ve svém římském pantheonu má nespočetné řady domácích i cizích božstev, naprosto by nechápal jejich rozhořčení. Co zaleží na tom, jestli zde na zemi nějaký snílek se uazývá synem božím? Císaři římsí sami přijali název božství. Pilát by snad jejich žalobu nazval směšnou, nicotnou, a jim nevyhověl. Proto dohodli se již na cestě, že dají žalobě ráz politický. „Počali pak žalovati naň, řkouce: Tohoto jsme našli, an převrací národ náš a brání dávatí daně císaři a praví, že jest Kristem králem.“ (Luk. 23. 2) Řekli, že Kristus je svůdcem lidu, buřičem proti římské vládě, že navádí lid, aby neplatil daní císaři, že sám se prohlašuje za krále národa. — Každé slovo jejich bylo zlomyslnou lží. Ten, který nedávno, poukazuje na římský peníz. Židy užívaný, řekl: „Dávejte, co je císařovo, císaři,“ prohlásil, že Židé mají uznávati vládu římskou, Ni jediným slovem nenaváděl ke vzpouře proti císaři. Ježíš učil lásce k nepřátelům, blahoslavil ty, kteří protiventství trpí pro spravedlnost, nepromluvil nikdy proti Římanům. A nyní žalují naň, že bouří lid proti císaři a dělá se králem! — Pilát slyše tato slova projevil nepokoj. Žárlivost jeho na svrchovaný majestát říše římské byla žalobami Židů podnícena. — —

3. „Tedy vešel Pilát do radního domu, povolal Ježíše a řekl jemu: Ty-li jsi král židovský?... Odpověděl Ježíš: „Království mé není z tohoto světa... Já jsem král. Já jsem se k tomu narodil a proto jsem na

svět přišel, abych svědectví vydal pravdě; a každý, kdo jest z pravdy, slyší můj hlas. A díjmu Pilát: Co jest pravda?“ (Jan 18. 33. 36.—37.)

Nesmírné hloubky obsahuje tento výjev v radním domě římského vladaře. Kristus stojí zde tváří v tvář před představitelem nejvyšší světské moci. Moc světská a nejvyšší moc duchovní se utkávají. Pilát tu stojí v hrdém, sebevědomém postoji, odznaky císařské vlády jej obklopují. A před ním pokorný, k smrti již odsouzený Kristus. Na krátkou a přímou otázku Pilátovu: „Jsi ty král židovský,“ odpovídá Kristus jasně: „Jsem král, ale království mé není z tohoto světa.“ — Pilát znal jen jediné království, království pozemské. Říše, jež sahala od západní Hispanie až ke skálnatému Urálu, od tropických krajů Hindu až k studené Hibernii, to jest jediné, co mohl chápati jako království. Tuto říši chce hájiti proti každému buřiči, každému samozvanci. O nějakou jinou říši, ať již je tam nad světem, nad hvězdami, nebo v temném podsvětí, nemá zájmu. Vidí v Ježíši tichého snílka, jenž království pozemskému není nebezpečným. Kristus neohrožuje nejvyšší moc císařovu. A blouzní-li o nějakém svém království mimo tento svět, nechce jej z jeho vidiny vytrhovati. —

Pilát nepochopil, že Kristus zjevuje nyní i jemu tajemství svého božského původu a své božské přirozenosti. Jako před Kaifášem a celou vysokou radou jasně prohlásil: „Já jsem Syn Boží,“ tak nyní slovy: „Království mé není z tohoto světa,“ je to království nadpřirozené, nebeské, království duší, vyvolených k věčné blaženosti, zjevuje i Pilátovi, že jest božského původu, že přišel pouze na čas na tuto zemi, aby po tom, až dokoná své poslání, vrátil se zase do svého pravého a věčného království. Proto dokládá: „Já jsem se k tomu narodil a proto jsem na svět přišel, abych svědectví vydal pravdě.“ Komu jde o pravdu, komu záleží na tom, aby poznal pravdu, ten poslouchá mého hlasu. —

Tato slova nemile se dotkla vladaře; jako když někdo ostrým nástrojem dotkne se chorobného místa. Pilát pyšný, panovačný, toužící jenom po bohatství,

požitcích, po moci světské, byl nevěrec, anebo aspoň pochybovač o nesmrtelnosti duše, o životě věčném nevěřil ve svět duchovní. Když poslouchal v Římě hovory a hádky filosofů, znal jejich vášnivé spory, dospěl k přesvědčení, že nějaké naprosté, pevné a věčné pravdy není. „Vše se mění a nic není stálého,“ to byla jeho víra. Nemyslel si na chvíli, že by mu mohl povědět pravdu ten Neznámý, který stojí před ním jako zločinec, odsouzený k smrti. Proto odpovídá s utrpným úsměvem k slovům Ježíšovým: „Co je pravda? Zná někdo pravdu? Ví, že v co věří, je pravdou? Nikdy jí na světě nebylo a není.“

Konvertita P a p i n i, kdysi v duši stejně pochybovačný a těkavý jako Pilát, uvažuje o slovech vládrových takto: „Pilátovi bylo dáno, aby v ten jediný den svého života pohleděl v tvář pravdě, nejvyšší pravdě vtělené v člověka; ale neuměl ji vidět! Pravda živá, pravda, která by ho mohla vzkřísiti a učiniti člověkem novým, stojí před ním zahalena tělem lidským, prostými šaty, s tváří zpoličkovanou a s rukama svázanýma. Ale on ve své pýše ani netuší, jakého nadpřirozeného štěstí se mu dostalo; štěstí, jehož mu budou závidět miliony lidí.“ —

Pilát znal jenom jednu pravdu: Moc pozemskou, opřenou o meče a kopí vojáků. Pravda duchovní, vyšší, nadzemská, — pro tu neměl smyslu. Nevěřil v ni. — A vzpomeňme nyní jiného Římana, úředníka v Kafarnaum, snad krajana Pilátova, kterak tento zachoval se k Ježíšovi. Měl těžce nemocného syna. A když uslyšel, že přichází Ježíš, šel k němu a prosil ho, by jej uzdravil, neboť počínal již umírat. (Jan 4. 47.) Anebo onoho římského setníka, jehož služebník ležel těžce nemocen. Ten pokleká před Ježíšem a pronáší ona hluboká slova: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou; ale toliko rei slovem a uzdraven bude služebník můj.“ (Mat. 8. 8.) Zde promluvila hluboká víra. K té nebyl schopen povznést se Pilát, protože byl pyšný, hrdý. Scházela mu pokora, vědomí lidské slabosti a nedostatečnosti. — „Véra je pokora rozumu.“ Véra je nebeským darem oněch duší, jež vědomy jsou své nedostatečnosti. Nevěra nepřemýšlí, zamítá,

popírá. Ničeho nepřináší člověku, ale bere mu radost, klid a spokojenost vnitřní.

Dante ve své Božské komedii mluví o těch, jež nebe nemůže přijmouti, protože nejsou dosti spravedliví, a peklo odmítá proto, že nejsou dosti špatní. A tak potácejí se mezi nebem a peklém ve věčném kolotání. To jest úděl všech pochybovačů: neklid, nejistota, nedostatek pevných zásad a proto též nedostatek charakteru. Šťasten, kdo zakotvil v Kristu! Kdo s pokorou přijal slova, jež lhostejně přešel Pilát: „Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych svědectví vydal pravdč.“ Šťasten, kdo sklání svojí hlavu před Kristem, jenž řekl: „Já jsem cesta, pravda a život, kdo věří ve mne, byť i zemřel, živ bude na věky.“ — Kolik lidí pochybovačných, kolísavých, pravdy nehledajících, podobných Pilátovi, chodí světem! Jsou třtiny větrem se klátící. —

4. A přece jistá bázeň skličovala Piláta, když slyšel slova Kristova. Klid a sebevědomí, s jakým Kristus se zmínil o svém poslání na zemi, plnily nitro Pilátovo jakousi tajemnou úctou. Po krátkém výslechu dospěl k přesvědčení, že Kristus není vinen ničím, z čeho jej členové vysoké rady obviňovali. I kázal vyvésti Krista ven, kde nedočkavě čekala velerada na potvrzení rozsudku smrti, a „řekl k velekněžím a zástupům: Nenalezám žádné viny na tomto člověku. Ale oni usilovali, řkouce: „Bouří lid uče po všem Judsku, počav od Galilee až sem.“ (Luk. 23. 4.—5.)

Lze si představit, jak byli podrážděni židovští soudci, když Pilát prohlásil nevinným, koho velerada jednomyslně odsoudila. Před přítomnými zástupy měla býti odhalena jejich nespravedlnost a zloba. Proto tím vášnivěji opakují svoje žaloby o politických zločinech Kristových. Pilát musí znovu vše slyšeti, musí jim dáti za pravdu! A když ustali ve svých žalobách, Pilát obrací se k Ježíši a „otázal se ho opět, řka: „Nic-li neodpovídáš? Hle, jak veliké věci žalují na tebe. Ale Ježíš neodpověděl více ničeho, takže Pilát se podivil.“ (Mar. 15. 3.—5.) Byl zvyklý slyšeti vášnivé ob-

hajoby, prudký odpor obviněných proti žalobám, svár a hádky v soudní síni. A hle, Kristus mlčí. Mlčí jako již učinil před veleradou, v síni Kaifášově, jako mlčel k potupám vojáků. Mlčení, toť odpověď majestátu. Toť odpověď slunce, jež svítí a hřeje, ale zvuku nevydává. Toto mlčení zvýšilo bázeň a jakousi posvátnou hrůzu před tímto Tajuplným, jenž stál tu na pospas krvelačným fariseům.

Pilát byl v rozpacích. V nitru svém byl přesvědčen, že Kristus ničím se neprovinil. Svědomí mu kázalo, aby jej propustil. Ale viděl zase onen strašný hněv a vášnivou zlobu velerady. Neměl té síly, aby jednal přímo a rozhodně proti nim a Krista propustil. I přemýšlel proto, jak se z těchto rozpaků vyprostiti. A Židé ve svých žalobách sami mu dali k tomu příležitost. Pravili, že Ježíš chodil a mluvil po celé Galilei. Proto „se tázal, je-li ten člověk Galilejský. A zvěděv, že je z moci Herodovy, poslal ho k Herodovi, kterýž byl také v Jerusalemě ty dny.“ Luk. 23. 6.—7.) Soudil, že právo na smrt odsouditi člověka z Galilee náleží jedině vladaři této země a proto žádá Židy, aby se svými žalobami a přáním obrátili se na Heroda. —

5. Novou trapnou cestu nastupuje Spasitel uprostřed rozružených členů velerady. Všichni vnitru svém jsou pobouřeni, že Pilát nebyl ochoten býti jim po vůli. Jsou rozhořčeni, že mají s nenáviděným Kristem znovu jíti k cizímu vladaři a znovu se doprošovati jeho rozsudku. Toto poddanství je rozčilovalo.

Evangelista dále dí: „Herodes, uzřev Ježíše, zaradoval se velmi, neboť byl odedávna žádostiv uviděti jej, poněvadž o něm mnoho slyšel a se nadál, že ho uzří nějaký div činiti. I vyptával se mnoha řečmi, ale on neodpovídal mu ničeho... I pohrdnul jím Herodes a posmíval se mu, a obléknuv jej v roucho bílé, odeslal ho nazpět k Pilátovi. A v ten den Herodes a Pilát spřátelili se, neboť dříve byli spolu v nepřátelství.“ (Luk. 23. 8.—9. 11.—12.)

Herodes Antipas, syn Heroda ukrutného, byl jedním z největších ohavů, kteří vládli v zemi židovské. Zpustlík, jenž unesl vlastnímu bratru mauželku Herodiadu, jenž chtěje nasytiti vilné své oči na smyslném tanci její dcery Salome, dal zavraždit Jana Křtitele, aby jí mohl nabídnouti na zlaté míse hlavu prorokovu, neměl smyslu pro učení Kristovo. Nevšímal si též žalob, které zde Židé proti Ježíši znovu pronášeli. Radoval se, že konečně vidí Toho, o němž často již slyšel, a toužil pouze po jediném: viděti nějaký zázrak Kristův, jak často o jeho zázracích slyšel. V nízkosti všeho svého smýšlení považoval Ježíše za nějakého potulného kouzelníka. Ale Kristus mlčí k jeho žádosti. Bylť zajisté Herodes ještě méně hoden odpovědi, nežli všichni ti žalobníci a suroví vojáci. Stojí tu Kristus mlčící ve svém božském majestátu klidný a vážný. Tímto chováním cítí se Herodes, jehož rozkaz každý poslušně vykonal, zahanben, pokořen. — Proč nepromluvil Kristus jediného slova na otázky Herodovy? Byl to zajisté odpor proti neřestnému, pohoršlivému životu tohoto vilníka na trůně. Kristus i dnes nemluví do duše lidí nečistých, protože jsou hluchy a nepřístupny každému vznešenějšímu slovu, neschopny žítí vyšší, duchovní život. Jasně řekl sv. Augustin: „Svět by nebyl nevěřící, kdyby nebyl nemravný.“

Aby se Kristu pomstil, Herodes poručil jej obléci na posměch v bílé roucho, jež dávalo se duševně chorým, bláznům a slabomyslným a poslal jej Pilátovi zpět. Snížil Ježíše a spolu uvedl v posměch královskou důstojnost židovskou, jejichž král odíval se rouchem bělostným. Nemůže býti krutějšího protikladu, jako si představití Krista, jehož božské moudrosti koř se všecken křesťanský svět, v bílém rouše choromyslných. —

Významně poznamenává evangelista, že od toho dne Pilát a Herodes opět se sprátelili. Pilát tím, že Ježíše poslal k Herodovi, odčinil urážku, kterou mu před časem způsobil, když nedbaje Herodovy pravomoci, dal několik Galilejských popravit. — Kristus svedl nyní dohromady ty, kteří dříve byli nepřáteli. V tom je významné poučení pro nás. I dnes tam, kde se jedná o Krista, jeho učení, jeho štípení, církev svatou, všichni

nepřátelé, různí svojí národností, řečí, svými názory, svým politickým, často protichůdným programem, dovedou se spojit v jedno. Zapomenou svého nepřátelství a jsou svorní v nenávisti ke Kristu. Nespojuje jich ni žádná láska; pojí je nenávist ke všemu božskému. I ďáblové se nemilují, ale jsou svorní v nenávisti k Bohu.

A která nám plyne z toho povinnost? Když je Kristus tupen, nesmíme lhostejně, mlčky se dívat na jeho pohanu. Když nepřátelé stále se spojují k vyhlazení jeho zásad a jeho svaté církve, tím svorněji a pevněji musíme se mu postaviti k jejich obraně. Kristu potupenému, smýkanému ulicemi jerusalemskými nenávisť Židů, stíhanému nepřátelstvím vladařů, posmívanému svedenými zástupy, slibme v duchu svoji oddanost, lásku a věrnost pro všechny časy! Amen.

Ježíš a Barabáš. Klaudia Prokula. Ježíš bičován.

Lze si představit, jak se ulehčilo vladaři Pilátovi, když členové velerady odešli s odsouzeným Kristem k Herodovi. Ten krutý rozpor mezi spravedlností, jež mu kázala nevinného Ježíše propustiti, a mezi bázní před Židy, jejichž mstivosti se lekal, byl odstraněn. Zodpovědnost za život či smrt Kristovu přenesl Pilát na Heroda Antipu, vladaře galilejského. Spokojen s tímto rozřešením sporu, vrátil se do svého paláce. — Ale nastojte, netrvalo snad déle nežli hodinu, a zástup s Ježíšem, oblečeným na posměch v bílé roucho, jak mu je poručil dáti Herodes, stál opět před terasou radního domu Pilátova. —

1. „Pilát pak, svolav knížata kněžská a představené a lid, řekl k nim: Dali jste mi tohoto člověka, jakoby odvracel (bouřil) lid, a hle, já před vámi vyptávaje se ho, žádné viny jsem nenalezl na tomto člověku z toho, co na něj žalujete. Avšak ani Herodes, neboť jsem vás k němu poslal. A hle, nic hodného smrti neučinil.“ (Luk, 23. 13.—15.)

Pilát po druhé, jasně a rozhodně prohlásil, že Kristus není vinen ničím, z čeho jej vinili. — Lze si pomyslit, jak působilo toto prohlášení na členy velerady, kněze a farisey. Zmrzení stálými průtahy, cestami z domu Kaifášova k Pilátovi, od Piláta k Herodovi a nyní zase

od Heroda zpět k Pilátovi, těžce přemáhali svoji nevoli. Jejich úmysl všudy ztroskotával. Jejich rozčilení rostlo. Zrakem plným nenávisti hleděli na váhajícího a a jim odporujícího vladaře. Ale i Pilát, jenž znal duši fanaticů židovských, četl v jejich nitru, že jedině z nenávisti a nikoli v duchu Zákona odsoudili Ježíše a žíznějí po jeho krvi. Chápal, že je marno s nimi se domluvit, a tím méně je přesvědčiti, —

Ale brzo našel Pilát, jak se domníval, jiného východiska, aby nemusil Ježíše vydati na smrt. Jistě věděl, že lid v zástupech dříve šel za Ježíšem, divotvůrcem; že jej lid miloval jej vítal, když na oslátku bral se na velikonoční svátky do Jerusalema. Nuž, rozhodl se, že obrátí se k lidu, aby ten rozhodl o jeho propuštění.

„V den slavný vladař propouštíval lidu jednoho vězně, kterého chtěli. Měl pak tehdy vězně pověstného, který slul Barabáš. Když se tedy sešli, řekl jim Pilát: Kterého chcete, abych vám propustil, Barabáše či Ježíše, jenž slove Kristus?“ (Mat. 27. 15.—17.)

Bylo totiž obyčejem u Židů, že každého roku o velikonočních propuštěn byl jim jeden z vězňů, kterého si lid přál. Jako o větších náboženských slavnostech, obzvláště radostných, propouštěli císařové římští některé, této milosti hodné zločince na svobodu, tak bylo zvykem v zemi židovské o svátcích velikonočních. Vždyť slavili velikonoce na památku svého vysvobození z poroby egyptské. Svátky dosažené svobody vrhaly svůj odlesk i do žaláře. Propuštěný z temna žaláře byl lidu živou vzpomínkou, která i on z jáma poroby vešel do země volnosti a svobody. A byl to sám lid, jenž o svátku velikonočním přicházel k vladařovi domu a jmenoval, koho má vladař obdařiti amnestií, prominutím trestu.

A lid, upozorněn trojí cestou kněží s odsouzeným Ježíšem, již se tu kupil ve své zvědavosti za žalobci Kristovými. Tu Pilát sám předešel lid a upamatoval jej na starobylé jeho právo. V žaláři vězněn byl pověstný buřič, Barabáš. Měl na svědomí životy mnohých; krev nejednoho Israelity lpěla na jeho ruce a zkrvavených, sedraných šatech. Když tohoto vraha, loupežníka, Pilát

postaví vedle Ježíše, bude možno, aby ten lid, který před 5 dny s jásotem Krista vítal, neprosil za propuštění Ježíšovo? Má snad ten lid tak málo citu a smyslu pro spravedlnost, že by dal přednost několika násobnému zločinci před Ježíšem, svým velikým dobrodincem? Že by dal přednost vrahovi před tím, kterému provolával: „Hosanna“ jako svému Messiáši?

Otázkou Pilátovou: „Kterého chcete, abych vám propustil, Barabáše či Ježíše,“ byl zástup překvapen. Zaražen. A byl by snad žádal za propuštění Ježíše, kdyby mezitím neudal se výjev, jenž zdržel samovolný projev lidu.

2. „Když Pilát seděl na soudné stoličce, manželka jeho poslala k němu, řkouc: Nic neměj se spravedlivým tímto, neboť jsem mnoho vytrpěla dnes ve snách pro něho.“ (Mat. 27. 19)

Podle starobylých záznamů (evangelia Nikodemova) nazývala se manželka Pilátova Klaudia Prokula. Náležela k rodu Klaudiů, proslulému a vzácnému v Římě. Byla snad i Klaudia Prokula jednou z oněch žen římských, které nespokojeny se starým náboženstvím národním, jehož myty a báje mysli jejich již nepoutaly, hleděly potřebám svého citlivého nitra vyhověti náboženstvím jiným. Žijíc v Judsku seznámila se s věrou národa, spravovaného jejím chotěm, ano zalíbily se jí veliké náboženské slavnosti, jichž svědkem byla v Jerusalemě. Dojista slyšela též o novém učení a zázracích Kristových a toužila jej viděti. — Když donesla se jí zpráva, že Židé s Ježíšem k smrti odsouzeným stojí před palácem a bouřlivě žádají za jeho smrt, vzpomněla na sen, který té noci měla a poslala rychle služebníka k svému manželu s výstrahou, aby „nic neměl s tím Spravedlivým.“ —

Zachoval se list, byť nebyl plně věrohodný, který Klaudia Prokula napsala ze svého pobytu v Gallii své přítelkyni Fulvii Hersille do Říma a v němž píše o odsouzení Kristově. Zde zmiňuje se též o svém snu, kterým Hospodin dával výstrahu jí a Pilátovi, by nedbal krivých žalob židovských: „Záhadné sny té noci obkličovaly mého ducha. Viděla jsem Ježíše Nazaretského. Jeho tvář zářila jako slunce. Vznášel se na

křídlech cherubínů, ohnivé plameny jemu sloužily. Sedě na oblacích jako na svém trůně jal se souditi národy shromážděné u jeho nohou. Jediným pokynem své pravice oddělil spravedlivé od nespravedlivých. Spravedliví blížili se k němu, záříce nepomíjející krásou; hříšníci řtili se v ohnivou propast. Té chvíle pravil k nim Kristus soudce chvějícím se hlasem, ukazuje na rány svého oslaveného těla: „Vydejte počet z krve, kterou jsem prolil za vás!“ Ale zavržení prosili hory, aby je rozdrtily, a zemi, aby je pohltila; avšak nadarmo. Cítili, že jsou nesmrtelní, nesmrtelní pro muka a zoufalství. Jak hrozný to byl sen a jaké uděšené procitnutí! —

Klaudia Prokula žádá svého chotě, aby s Ježíšem ničeho neměl. Nevybízí jej, aby Krista propustil; jen varuje a radí, aby se zdržel každého rozhodnutí o jeho osudu. Pilát, překvapen poselstvím své choti, kterou dojista miloval, zamyslí se nad ním. Sám byl přesvědčen o Kristově nevině, i Herodes odmítl vydati jej na smrt, a nyní i manželka jeho jej žádá, aby se neodvážil „Spravedlivého“ vydati na smrt. —

3. Ale té chvíle, kdy Pilát četl list své choti a jednal s poslem, chvíle jeho rozpaků a uvažování, chytře použili členové velerady. Vešli mezi lid, kterým v duši pohrdali, a který nyní přece zdál se jim dosti vhodným k tomu, aby jej získali svým záměrům. „Velek něží a starší přemluvili lid, aby prosili za Barabáše, Ježíše pak aby zahubili. A když otázel se jich nyní vladař: Kterého chcete ze dvou, abych vám propustil? oni řekli: Barabáše. Dí jim Pilát: Co tedy mám učiniti s Ježíšem, jenž slove Kristus? Řkou všichni: Ukřižován buď. Dí jim vladař: I co zlého učinil? Ale oni více křičeli, řkouce: Ukřižován buď.“ (Mat. 27. 20.—23.)

To byla nejbolestnější chvíle Kristova. Ten lid, jenž jej před 5 dny vítal s jásotem, ratolesti házel mu vstříc jako svému Messiáši, a roucha svá mu rozprostíral na cestu, nyní poštvaný křičí: „Ukřižován buď!“ Taková je věrnost a láska zástupů! Dnes oslavuje, zítra proklíná; dnes bere na svá ramena, zítra křičí: „Na kříž s ním!“

Často se opakuje staré přísloví: „Hlas lidu — hlas Boží.“ Odsouzení Ježíšovo nejkřiklavěji vyvrací jeho pravdivost. Je pravda, že hlasem poctivého, pracovitého, bohabojného lidu projevuje se zdravý a správný úsudek. Ale lid bývá zpravidla lehkověrný, nedostává se mu síly a odvahy, aby odporoval výmluvným štváčům a daemagogům. Když těmto podaří se rozpoutati vášně lidu, zástup pozbyl rozumu; dá se vésti jenom pudy, podoben divoké šelmě, jež vrhá se na svoji obět. Koli-krát v dějinách se opakovalo, že lid své nejlepší lidi, obětavé přátele a vůdce, které před tím oslavoval, později vlekl na smrt! „Propust Barabáše — Ukřižuj Ježíše“ toť jsou slova nejtrapnější křivdy, jaká kdy na světě byla spáchána. —

Pilát jistě byl vzrušen voláním zástupu, žádajícího smrt Kristovu. A co činí Ježíš? Papi ni ve svém „Životě Kristově“ píše: „Ježíš, bledý a klidný, v bílém plášti, daném mu Herodem na posměch, hledí laskavě na množství, které mu chce dáti to, čeho si již tak dávno žádal v srdci svém. Umírá pro ně s božskou nadějí, že svou smrtí spasí také je; a oni zatím se sápu na něho, křičíce, jako by chtěl uniknouti soudu, jemuž se sám podrobil. Jeho přátelé tu nejsou, skrývají se; všechen lid chce přibítí tělo jeho na kříž: jediný cizinec, Říman, modloslužebník, brání jeho života.“ — —

„Propust Barabáše — Ukřižuj Ježíše!“ — tak volá poštvaný, svedený lid, a my cítíme odpor proti výkřiku takové zaslepenosti a křivdy. Ale je otázkou: Nekřičeli jsme i my, ne jednou, ale častěji tak jako onen zástup? Staré židovské přísloví pravilo: „Kdyby Bůh bydlel mezi lidmi, títo by mu vytloukli všechna okna.“ V pokleslé lidské přirozenosti vždy se skrývá tajný vzdor proti živoucí pravdě, jež nám svým jasným světlem ukazuje na naši duševní bídu, budí naše spící svědomí, a ustavičně nás vytrhuje z naší spokojenosti se sebou samými. A tak i my, kteří se nepokrytě hlásíme k Ježíši Kristu, pod vlivem svých vášní ne- jednou dáváme milost Barabáši a křižujeme Ježíše. Kdykoli jsme podlehli nadvládě pudů, hněvu, sobectví, lakoty, a každé jiné vášně, vždy jsme propouštěli Barabáše a na kříž znovu odsuzovali Ježíše.

Pilát trne, vida takovou vášnivou zaujatost lidu. A v duši jeho ponenáhlu roste strach před tímto zástupem. Dovede mu odporovati pouze slovem, ale nikoli rozhodným činem. Namítá: „Co zlého učinil? Ale oni více křičeli, řkouce: Ukřižován buď!“ (Mat. 27. 23.). Neodpovídali na jeho otázku, ale bouřlivě projevovali svoji vůli. A Pilát čím dál, tím více kolísá a ustupuje Židům. Báł se, pamětliv houževnatosti a vášnivosti tohoto vzdorného lidu, aby nevypukla bouře v městě, jež plno bylo příchozích na svátky velikonoční. Ten, který o všem pochyboval, který s útrpným usměvem řekl: „Co jest pravda?“, nedovedl se také rozhodnouti pro právo a spravedlnost.

4. A přece Pilát, kolísající, rozpačitý, bezradný, hledá ještě cestu, jak by Ježíše nemusil vydati na kříž. Když marně se dovolával jejich rozumu, klidného úsudku, domníval se, že snad se dovolá jejich soucitu. „A tu Pilát, chtěje lidu vyhověti, propustil Barabáša a Ježíše dal zbičovati.“ (Mar. 15. 5)

Cít pro spravedlnost bouří se v nás, vzpomeneme-li, že Pilát, přesvědčený o nevině Kristově, přece jej chce trestati potupným, krutým, nejvyš bolestným trestem bičování. Ale Pilát ve svém nitru se omlouvá myšlenkou: Až uvidí ty strašné, modré pruhy a vytrysklou krev pod údery dutek na těle Nevinného, snad se spokojí a jejich krvelačnost bude ukojena.

Vojíní odvedli Krista na nádvoří, v zadní část domu, svlékli s něho šaty až po pás a přivázali jej k sloupu. A nyní čtyři, často i šest mužů chápe se dutek, jejichž řeménky byly opatřeny železnými háčky nebo kuličkami, a začnou Ježíše bičovati. Svaté tělo Kristovo, pozemská schrána věčného Syna Božího, ponenáhlu zbarveno je dlouhými podlitinami, tělo protrháno a krev spojuje se v potůčky a kane na zemi. —

Toto potupné bičování viděl již v prorockém svém duchu David, když pravil: „Já pak červ jsem a ne člověk, pohanění lidí a povrhel obce.“ (Žalm. 21. 7.) Tu se vyplňuje vidění proroka Isaiáše: „Viděli jsme ho, pohrdaného a nejposlednějšího z mužů... V pravdě neduhy naše on nesl, bolesti naše on snášel, zsinalostí

Jeho uzdravení jsme.“ (Isai. 53. 3. – 5.) — A co činí Ježíš pod ranami vojínů? „Prosí mlčky Otce za vojáky, kteří ho mrskaají, až se zapocují. Vždyť řekl: „Milujte ty, kteří vás nenávidí, činite dobře těm, kteří vás pronásledují!“ Nemůže té chvíle odměniti ty, kteří jej mrskaají, než prosbou, aby Bůh jim odpustil. I ti vojáci jsou vlastně zajatci, a poslouchají rozkazu a nevědí, kdo je ten, ježž mrskaají se svojí nevinnou veselostí.“ (Papini.)

Tisíce asketů, poustevníků a světců, chtějíce dokázati svoji kajícnost, chtějíce odčiniti krutou potupu, bičováním Ježíši způsobenou, sami důtkami do krve se bičovali. Tisíce světců, uvažující o hrubém tomto trestu, ronili slzy upřímné soustrasti. A my? Snad všechna starost jen k tomu směřuje, abychom sloužili tělu a jeho žádostem. Nedovedeme klidně přetrpěti ni nejmenší bolesti. Nedovedeme si odříci ni jediného přání! Neměla by nás vzpomínka na Krista zbičovaného k tomu nabádati, abychom uměli se zapírati, nehověli a nehýčkali to tělo, jež ze země vzato, v zem zase se vrátí? „Království Boží násilí trpí, a jenom kdo si násilí činí, dobývá jej,“ pravil Kristus.

Kde nalezl Kristus jediného soucitného pohledu ve svých krutých bolestech? Jediného soucitného slova? Byl sám, opuštěn. Oblíčen surovými vojíny. Onen nešťastný Israelita, který na cestě z Jerusalema do Jericha upadl mezi lotry a potom těžce zraněný, polomrtvý, ležel u cesty, nalezl přece milosrdného Samaritána. Ten ujal se ho, nalil oleje a vína na jeho rány a obvázal je. Ubohý Lazar, který pln ran sedal u dveří bohatcových, nalezl soucitná zvířata. Přicházeli psi a lízali jeho rány. Jenom Kristus, pod ranami bičů kleslý na zem, zkrvavený, nenalezl soucitu. Je bolestno vzpomenouti slov pozdravení andělského: „Požehnaný plod života Tvého“ a k nim připojených slov: „Ježíš, který pro nás byl bičován.“ Syn přesvaté Matky, neposkvrněné, Bohočlověk je tu zbrcen svojí krví, na roveň staven nejhorším zločincům. —

5. Jak dlouho trvala muka bičování, žádný z evangelistů neudává. Zdá se, že Pilát ponechal vojínům všechnu jejich zvůli. Jejich nenávisť proti Židům vylila

se nyní na Ježíši. Nespokojili se však pouhým bičováním, těmito hroznými mukami tělesnými, usmyslili si Ježíše bičovati i duševně. „Tehda vojáci vladařovi, vzavše Ježíše do soudního dvora, shromáždili k němu celou tlupu a svlekše ho přioděli jej pláštěm šarlatovým. A spleťše korunu z trnů, vložili mu ji na hlavu a dali třtinu v pravici a pokleknuvše před ním, posmívali se mu říkouce: Zdráv buď, králi židovský. A vyplivše se na něj, vzali třtinu a bili ho do hlavy.“ (Mat. 27. 27.—30.)

Kristus je tu potupně oblečen za krále. Vojáci jemu vzdávají čest bitím, slinami a políčky. Obrazu větší potupy a ponížení nelze si věru mysliti. Ten, který v minulé noci prohlásil, že mnozí lidé uvěří mu teprve tenkrát, až jej uzří seděti na pravici Boží a přicházejícího jako soudce světa, jako krále všeho lidstva, je nyní posměšně přioděn vojáky, aby byl krutou parodií židovského krále. K jejich posměchu Kristus mlčí. Ale i tímto mlčením k nám mluví.

Kdo má na zřeteli vyšší cíle, kdo nepodlehne náladám davu, kdo jde vytrvale za vyšší pravdou, ten nejednou je zasypán potupou zástupu. Je sesměšňován. I jemu chystá svět pohanu, prohlásí jej za blázna, bude si z něho tropiti hrubé žerty. Či nenapsal již sv. Pavel, když šířil evangelium Kristovo, že „učiněn byl divadlem světu a lidem?“ Že „Kristus učiněn jest Židům k pohoršení a pohanům k bláznovství?“

Pravda vždycky najde nepřátele, posměvače a rouhače. A ne jednoho, ale celé zástupy, tak jako všichni vojíní římské posádky účastnili se onoho posměchu a potupy, páchané na Kristu. Ale jenom ten, kdo nedá se zvrátiti tupiteli a posměvači, může doufati, že Kristus sejme jednou s jeho hlavy trnovou korunu, a dá mu skvoucí korunu věčné slávy. Amen.

VI.

Ejhle člověk!

V Šalamounově velepísni líčí svatopisec, s jakou orientální nádherou královský snoubenec očekává příchod snoubenky svojí, a vyzývá všechny: „Vyjděte a pohleďte dcery sionské na krále Šalamouna v koruně, kterouž ho korunovala matka jeho v den zasnoubení jeho a v den veselosti srdce jeho.“ (Píseň Šal. 3. 11.) Těmto slovům radosti dává církev o Velkém pátku v trpké ironii smysl plný nejhlubší žalosti a smutku. Ukazuje, jak synagoga korunovala Krista Messiaše v den radostných svátků velikonočních. Ježíš, král světa, je oblečen v rozedraný purpurový plášť, na hlavě korunu trnovou, ve zkrvavené ruce třtinu. Je obklíčen četou římských vojnů, kteří na znamení největšího pohrdání plijí Kristu do tváře, vytrhujíce třtinu z rukou bijí jej do hlavy a všemožným způsobem jemu se posmívají. To jest ironie v dějinách světa ojedinělá. To je hold Starého zákona Messiaši! Vydali jej pohannům, a ti ukazují, jak uctívají krále židovského.

1. Když Pilát vydal Ježíše Krista vojnům, aby jej zbičovali, dojista těžké chmury plnily jeho nitro. Cítil bezprávi svého činu. Ale doufal v soucit zástupů s Bičovaným a v něm viděl jedinou, poslední naději, jak Krista vyrvati z moci krvelačné velerady. — Konečně sám, netrpělivý dalšími rozpaky, poručil, aby vojíní s Kristem přišli na terasu radního domu. A Pilát, vedšed první k lidu, pravil: „Hle, vedu vám jej ven, abyste poznali, že na něm žádné viny

nenalézám“. (Jan. 19. 4.) To již po páté prohlašuje Ježíše nevinným. Dává těmi slovy na jevo, že by ho byl k nim znovu nepřiváděl, ale hned ho odsoudil, kdyby byl našel na něm vinu.

Po těchto slovech objevuje se na terase i Ježíš. Bičováním vysílený, chvějící se slabostí, posměšně oblečený v šarlatové cáry, s tím trním na hlavě. Pilát pohledne naň; a hle, v oku tohoto tvrdého Římana, jenž uvykl v římských amfiteátrech pohledu na lidi, rvané šelmami, na kruté zápasy gladiatorů, na chvíle jejich smrtelného zápasu, jeví se první známky soustrasti. Ukazuje na Krista a pronáší známá slova: „Ecce homo! — Ejhle člověk!“ (Jan 19. 5.) — V slovech Pilátových projevila se útrpnost, ale také posměch. „Vizte, že není již téměř člověku podoben! Prahnete po jeho krvi? Zde ji máte. Hleďte, jak se sráží okolo ran a jak se řine pod trny koruny! Ta vám snad dostačí, neboť je to krev nevinná. Jste lidmi, a bije-li ve vás lidské srdce, pak jistě pocítíte soucit s tím, kterého jste milovali!“

A opravdu lid při pohledu na Krista nyní se zarazil a mlčel. Slova Pilátova dotkla se jeho srdce. Ale velekněží a fariseové, členové velerady, nepocítili ni nejmenší soustrasti. Slova Pilátova, jejichž účelu dobře porozuměli, znovu roznítily jejich nenávist, a oni znovu volali: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“ (Jan 19. 16), a ochraptělé hlasy lidu, strženého křikem židovské aristokracie, znovu jaly se pokřikovati: „Ukřižován buď!“

S jakým pocitem sledoval asi Kristus tento křik svedených zástupů? — S pocitem nevýslovné lítosti. Jako kdysi se soustrastným okem pozoroval lid, hladovějící na poušti, a chtěje jej zázračně nasytiti, pronesl ona významná slova: „Lito mi zástupů,“ tak i nyní očima, plnými soustrasti, znovu hledí na ně. Nasytí je nyní tím, po čem prahli, vlastní svojí krví. Oči Kristovy jsou plny slz a jeho mírně chvějící se ústa jakoby šeptala: „Lide můj, co jsem ti učinil, anebo v čem jsem tě zarmoutil? Odpověz mi! Já jsem tě vyvedl z moci faraonovy, a tys mne vydal knížatům kněžským. Já jsem tě sytil na poušti mannou, a tys mne políčko-

val a bičoval a třtinou bil hlavu mou! Já jsem tobě dal žezlo královské, a tys dal na hlavu moji korunu trnovou!“ (Improperia.) —

Ejhle, člověk! Slova soucitu s Kristem! A kdo by nepocítoval opravdovou soustrast s Ježíšem, nespravedlivě odsouzeným, s bičovaným a potupně za krále oblečeným? Kdo by nebyl pln spravedlivého rozhořčení proti těm, kdo ve své strašné nenávisti připravovali jemu potupnou smrt kříže? — Ale jejich zloba byla pouze nástrojem Boží Prozřetelnosti. Příčina všech těchto muk byla jiná. Veliký prorok na březích jordanských ji vyslovil, když ukazuje na Ježíše, pronesl ona hluboká slova: „Ejhle, beránek Boží, který snímá hříchy světa!“ Ano, hříchy lidstva, které vzal na sebe, to byly, jež rozbrázdily do krve svaté tělo Kristovo, za ně tekla jeho krev. A mezi nimi byly i hříchy jednoho každého z nás. Krista zbičovaného lituje každé srdce, v němž ozývá se ještě soucit. Tělo tak rozdrásané bylo stánkem božské přirozenosti a stánkem nejčistší jeho lidské duše. V jakém kontrastu byly tu tělo a duše Kristova!

Ale není snad v opačném kontrastu naše tělo a naše duše? V našem zdravém, svěžím, pečlivě čistěném těle nežije snad duše uštvaná, zatížená hříchy, zbičovaná našimi zvrácenými žádostmi, duše, která již nemá na sobě obrazu Božího? Když tak hledíme na Krista zbičovaného, zahleďme se i do svého vlastního nitra, a ťažme se: Jsme také podle své duševní součástky opravdu hodni své lidské důstojnosti? Nepohlíží Kristus do našeho nitra a nepraví k nám slovy, plnými soucitu: „Ejhle, člověk?“ Jsme plni soucitu s bičovaným Kristem. Ale politujme též vlastní krvácející a potupené duše a hleďme ji zbaviti jejích ran a potupy! —

2. Vida tedy Pilát, že nic neprospívá, nýbrž rozbíjí větším se stává, vzal vodu a umyl si ruce před lidem, řka: Nevinný jsem krví spravedlivého tohoto; vy vizte! A všecken lid, odpovéděv, řekl: Krev jeho na nás i na naše syny!“ (Mat. 27. 24.—25.) — Pilát již podlehl útokům Židů. Vzpírá se ve svém nitru

ještě chvíli a hledí utišiti svědomí své symbolickým obřadem, jemuž pověřivost římská přikládala jakousi očisťující moc. Dal si přinést vodu a umyl si ruce. Jeho ruce nebyly poskvřeny krví Kristovou, ale jí navždy zatížil svoji duši. „A voda, která přetekla po jeho rukou, nestačí, aby smyla jeho vinu. Jeho ruce zůstaly zkrvácené až do dnešního dne a budou se krví rdít na věky.“ (Papini; Život Kristův.)

A co Židé? Chtějí ulehčiti svědomí Pilátovu, chtějí mu usnadniti potvrzení rozsudku nad Kristem. Všechnu zodpovědnost a všechnu vinu berou na sebe. Volají: „Krev jeho na nás a na naše syny!“ Ale tímto prohlášením Piláta viny nezbavili. To Pilátovi nedostačovalo a jeho svědomí neuspokojovalo. Ještě jedním pokusem snaží se vinu se sebe smýti. „Dí jim Pilát: Vezměte vy jej a ukřižujte, neb já na něm viny nenalézám. Odpověděli jemu Židé: „My zákon máme a podle zákona má umřít, nebo Synem Božím se učinil.“ (Jan 19. 7.—8.)

I v tomto jednání velerady patrna jest jejich chystrost. Pilát jim dává Ježíše, aby sami vykonali rozsudek, který nad Kristem pronesli. Oni však se zdráhají. Nechtí vlastníma rukama jej provést, neboť bojí se lidu. Lid brzo by mohl změnit své smýšlení, a všechnu svoji nenávisť, kterou se jim podařilo obrátiti na chvíli proti Kristu, později obrátiti proti strůjčům Kristova odsouzení. — Až do této chvíle obviňovali Krista ze zločinů politických, z pobuřování proti císaři a vládě. Když Pilát všechny ty žaloby odmítl, Židé řeknou mu nepokrytě pravdu. Odvolali se na zákon Mojžíšův, jenž stanovil trest ukamenováním na toho, kdo by se Bohu rouhal. A Kristus, jenž slavně prohlásil, že jest Synem Božím, dopustil se v jejich očích nejstrašnějšího rouhání. Židé odhalili své ledví. Čekají, jak se Pilát zachová. Podle zákona Krista odsoudili, dbá-li Pilát jejich zákona, nesmí déle váhati. A když ještě otálí a ještě jeví rozpaky, Židé ke své žádosti připojují hrozbu: „Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův; nebo každý, kdo se činí králem, protiví se císaři.“ (Jan 19. 12.)

Mstivost velerady zableskla v těch slovech v plné své hrůze. Hrozivě zdvihali ruce proti samému vladaři. A on, který znal jejich vášnivou umíněnost, jejich zlobu, Pilát ještě dosud kolísající, zachvěl se před jejich hrozbou. Jejich vyhrůžka byla posledním úderem do jeho vzpírajícího se svědomí. Neváhal a podle ustanovení zákona pronesl rozsudek. „Tedy Pilát, když uslyšel ty řeči, posadil se na soudnou stolicí, na místě, kteréž slove Lithostrotos a židovsky Gabbata. Byl pak páté před velikostí, hodina asi šestá. I dí Židům: Ejhle, král váš! Ale oni křičeli: Vezmi, vezmi, ukřižuj ho! Dí jim Pilát: Krále vašeho ukřižují? Odpověděli nejvyšší kněží: Nemáme krále, než císaře. — Tedy vydal jim ho, aby byl ukřižován.“ (Jan. 19. 13.—16.)

Lze si představit, s jakým vzrušením usedá Pilát na soudnou stolicí. Cítí svoji plnou porážku, vidí radost v očích vítězících Židů. Vrhne ještě jednou jim ve tvář posměšná slova: „Ejhle, král váš!“, dává jim na jevo své opovržení, a oni pokrytecky mu splácejí, odpovídajíce: „Nemáme krále, leč jen císaře.“ Svého krále, na něhož čekali, té chvíle se zřekli; císaře nikdy nad sebou neuznávali. —

Slovo odsouzení, které tak dlouho Pilát zdržoval, konečně bylo proneseno. Kristus je odsouzen k smrti. Ale nikoli k smrti, kterou připouštěl zákon židovský, k smrti ukamenováním, nýbrž k smrti nejpotupnější, nejbolestnější a nejzdlouhavější, jak ji ukládal zákon římský, k smrti ukřižováním. Nyní se vyplňují slova, která Spasitel za prvního nočního hovoru s Nikodémem byl pronesl, když jej zasvěcoval ve smysl svého příchodu na svět, říka: „Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný... Vždyť Bůh neposlal Syna svého na svět, aby soudil svět (aby zahynul svět), nýbrž aby spasen byl svět skrze něho.“ (Jan. 3. 14.—15. 17.) Kristus je připraven k oběti své velekněžské, k oběti, jež otvírá

cestu do jeho království. Sám ve své pokoře vezme na svatá svá ramena svůj trůn, svůj kříž, a donese jej za město, na holý pahrbek Golgotu, ji posvěti a odtud panovati bude světu až do jeho konce. Vyplní se slova: „Když povýšen budu od země, všechno potáhnu k sobě.“ (Jan 12. 32.)

Pilát rozrušený a bledý odchází do svého paláce. Židé spokojeni se svým vítězstvím připravují se následovati průvod s odsouzeným a býti svědky jeho popravy. Pilát ohražoval se proti tomu, že se provinil smrtí Spravedlivého; Židé krev jeho svolávali na hlavy své a hlavy svých synů.

4. A nyní táži se, na koho z nich padla nevinná, přesvatá krev Spasitelova? Na Piláta i na Židy. — Pilát nemilosti císařově, které se tolik lekal, přece neušel. Židé jej obžalovali z krutého vydírání. Tíž, kteří mu měli býti vděční, že povolil a proti svému svědomí na smrt vydal nenáviděného Ježíše, byl z vladařství sesazen a na konec poslán do vyhnanství do Gallie. Ale i sem následoval ho světlý stín Ukřižovaného, Odsouzeného za jeho souhlasu. Pilátova manželka Klaudia Prokula v listě, o němž minule jsem se zmínil, píše o duševních mukách svého manžela takto: „Bloudě od města k městu, všudy nesl s sebou břímě neklidu a nitro zmučené výčitkami svědomí. Já šla jsem s ním; tak jako žena Kainova jak praví Židé, všudy následovala svého vypovězeného muže. Obraz zkrvavělého kříže, na nějž byl Nevinný přibit, a jeho soudce stále měla jsem před očima. Bála jsem se své oči k svému chotí pozdvihnouti, neboť jeho hlas od té chvíle, kdy pronesl rozsudek, mne děsil, a kdykoli před jídlem otrok podával mu umyvadlo, aby ruce očistil, zdálo se mi, že neklade je do čisté vody, ale do kouřící krve, jejíž stopy nemůže smýti. — Mého vroucně milovaného syna odňala mi smrt; ale já ho neoplakávala. Vždyť nosil neblahé jméno otcovo a byl šťasten, že unikl zavržení, jež nás postihlo. Neboť všudy zde ozývá se jméno Kristovo, na širém pobřeží i v tichu pouště; i zde s hrůzou slyším často vyslovovati jméno svého manžela, neboť Kristovi apoštolové, jak jsem se doslechla, vložili do svého vyznání víry dříve, nežli se rozešli kázat

evangelium národům, vyčítává slova: „Trpěl pod Pontským Pilátem.“ Strašná kletba, kterou věky stále budou opakovati.“

Tak stěžuje si ušlechtilá choť Pilátova. Pilát výčitkami svědomí bez přestání štván, na konec sám vzal si život. Klaudia Prokula, podle starobylého podání stala se křesťankou. Církev řecká ji uctívá jako světicí. Nalezla v slzách cestu ke Kristu, jíž ve své pochybovačnosti o pravdě a kolísavosti její choť nehledal.

A jaký osud stihl Židy, kteří krev nevinného Krista svolávali na sebe a na svoje syny? Mnozí z těch, kteří tak volali, dočkali se toho a jejich synové, když dorostli, plnou měrou pocítili odkaz, který jim rodičové jejich zůstavili. Neuplynulo ni plných 37 let, a slova, která Kristus na své křížové cestě pronesl k plačícím ženám: „Neplačte nade mnou, ale samy nad sebou a nad svými syny!“ (Luk. 23. 28.) krutě se vyplnila. V době velikonoční počalo utrpení Kristovo; v téže době začal i římský vojevůdce Titus obléhati se svými legiemi město Jerusalema. Na Hoře Olivetské vztáhli nejprve Židé ruce na Krista; s téže Olivetské hory jali se Římané utočiti na město. Třicet stříbrných dali zrádci Jidášovi za Krista, a 30 zajatých Židů prodáno bylo do otroctví za šestinu jednoho stříbrného. Židé těšili se z toho, když byl Kristus od římských vojnů obnažen, k sloupu přivázán a bičován, že svaté jeho tělo bylo rozedráno. Římsští vojíní se zlomyslnou krutostí svlékali Židy, kteří hladově chtěli z obleženého města prehnouti, vázali je ke stromům a rozparovali je, poněvadž se domnívali, že zpolykali zlaté peníze, aby si za ně opatření mohli chléb. Kristus byl od Heroda na posměch oblečen v bílé roucho; když Titus dobyl Jerusalema, dal 2000 Židů obléci v potupná roucha a vystavil je v římském amfiteatru lidu na posměch. „U k ř í ž u j, u k ř í ž u j h o!“ volali Židé k Pilátovi tak dlouho, až konečně jim vyhověl; a podobně volali římsští vojíní ke svým vůdcům, kdykoli tlupa Židů upadla v jejich ruce. Denně bylo kol obleženého Jerusalema ukřižováno na 500 Židů, takže nedostávalo se již dřeva na kříže pro uprchlé. (Jos. Flav: O válce židovské. V. 11.) „K r e v j e h o

na nás a na naše syny!“ volali rozvášnění Židé; a při dobytí Jerusalema byly ulice jeho plny kaluží krve synů těch, jichž otcové krev na ně volali, ano i na stupních chrámových krev v potůčkách tekla. Jerusaleml ztroskotán tak, že Titus na znamení toho pluk vedl místem, kde dříve zdvihaly se nádherné budovy; „nezůstal kámen na kameni,“ jak předpověděl Spasitel, když o květné neděli vjížděl na oslátku do města. Národ rozptýlen po světě, bez vlasti, bez krále, bez oltáře, pronásledován nejednou tou nenávistí, kterou nenáviděl svého Messiáše. Tak se na něm vyplnilo: „Kdo volá ve své zaslepenosti na sebe kletbu, nebe jeho volání vyslyší.“

5. Sv. Jan dokončuje svoje vypravování o osudu Kristově před Pilátem slovy: „Tu vydal jim ho, aby byl ukřižován. I pojali Ježíše a vyvedli ho. A nesa sobě kříž vyšel na místo, které slove Kalvarie, hebrejsky Golgota.“ (Jan 19. 16. — 17.) Vojáci sňali posměšný bílý šat s těla Kristova a dali mu roucho jeho vlastní. Jenom trnová koruna zbyla jako krvavá, krutá ozdoba na jeho božské hlavě. Velké, světové drama, jež událo se o onom hrozném pátku, chýlí se k dokonání. Město Jerusaleml vyvrhává krále světa jako zločince ven ze svého klínu.

Ale toto drama na Kristu nepřítomném, neviditelném stále se opakuje. Jeho nepřátelé stále žijí, stále jej křižují. Papini ve svém „Životě Kristově“ uvažuje takto: „Vše, co lidé mohli tobě, Kriste, udělali zlého, také po tvé smrti, a po smrti více nežli za života, tobě také učinili. My všichni učinili jsme to. Milliony Jidášů tě políbilo, když tě dříve tajně prodali; legiony fariseů a Kaifášů tě odsoudili jako zločince, hodného, aby byl přibit na kříž. Millionkrátě tě ukřižovali myšlenkou a vůlí; a věčná smečka špinavého, pošťvaného davu ti pokryla obličej slinou a políčky. A pacholci, služebníci, vrátní, vojsko nespravedlivých držitelů peněz a moci, bičovali ti plece a zkrvavili čelo; a tisíce Pilátů, oděných v roucha nachová, odevzdali tě tisíckrátě katům, když dříve poznali, že jsi nevinný. A nesčíslná chvastavá ústa žádala nesčíslněkrátě propuštění buřičských lotrů a zločinců, kteří se přiznali, a známých vrahů, abys ty

mohl nesčíslněkráté býti vlečen na Golgotu a přibit na kříž železnými hřeby, rozžhavenými ďábelskou nenávistí. — Ale ty jsi odpustil všechno a vždy. Ty víš, jak ubohá a bídná je v základě naše přirozenost. Odmítli jsme tě, neboť jsi byl pro nás příliš čist; odsoudili jsme tě k smrti, poněvadž jsi byl odsouzením našeho života. Ty sám jsi řekl: „Stál jsem uprostřed světa a v těle jsem se jim zjevil, a našel jsem je všechny opilé vášní a nikoho jsem mezi nimi nenašel žíznivého po spravedlnosti a pravdě. A duše má trpí pro syny lidské, neboť jsou slepí v srdci svém.“ — Býti bez víry, bez milosti, bez soucitu s jinými a bez lítosti nad svými hříchy, toť je slepota srdce, slepota horší nežli ztráta tělesného zraku. —

Dávní malíři, kteří zobrazili barvami výjevy z utrpení Páně, často také stranou zobrazili sami sebe, ani jako diváci, stojíce opodál, s hlavou hluboko skloněnou sledují děj trpícího Ježíše Krista. A když my v duchu vyvoláme z dávné minulosti obraz křivě odsouzeného, potupeného, kříž na svých božských ramenou nesoucího Ježíše, s nevolí hledíme na ony nenávidějící farisey, na vojáky, na rozvášněný zástup, na katany a ztotožňujeme se rádi s oním umělcem, který v hlubokém pohnutí sleduje utrpení Ježíšovo. — Ale zpytujeme své nitro a zodpovězme si dnes, na počátku Svatého téhodne, otázku: Kam vlastně náležíme na obraze trpícího Krista celou svojí duší, svým smýšlením, svým životem? Nepatříme snad mezi ony farisey zákona, či mezi ony tvrdé římské vojíny, anebo mezi kolísavý, každé chvíle svoji lásku za nenávist měnící zástup?

Postaviti se pod kříž, po bok sv. matce Kristově a sv. Janu, jeho miláčku, znamená hlásiti se Kristu, i když jeho nepřátelé ruce své zdvihati budou proti nám. Hlásiti se ke Kristu, znamená pevně věřiti, že bez něho život byl by nám nesnesitelný, že bychom propadli bezradnosti, zoufalství, časné i věčné smrti, kdyby jeho kříž nevléval nám naději budoucího, lepšího života. Ano, často jsme zabloudili mezi zástup nepřátel Kristových svými hříchy. „Propusť Barabáša!“ nejednou jsme volali, protože leká nás Kristus s kříže sestupující, Kristus vzkříšený.

Neříkejme s Pilátem: „Nevinen jsem krví spravedlivého tohoto!“ ale řekněme v pokoře a kajícínosti: „Jsem vinen krví tohoto spravedlivého.“ S hříchy celého světa vzal na sebe i hříchy moje. Omyjme duše své ve vodách lítostí; a když upřímnou zpovědí sejmem je se svých duší, bude, jako bychom samému Kristu snímali kříž s jeho ramenou. A on Vzkříšený zjeví se i v našem nitru a pozdraví nás slovy, jimiž oslovil své bázní a smutkem chvějící se apoštoly: „P o k o j v á m!“ Amen.

Spisy prof. Emanuela Žáka:

- Církev katolická a církev národní.** Dvě konferenční řeči
Obrana církve katolické proti útokům se strany stoupenců církve
československé. 30 str. Kč 2:40.
- Duchovní promluvy velikonoční:** Marnotratný syn.
— Z cesty do Kanaan. — Promluva před sv. přijímáním. 49. stran
Kč 1:60.
- Fragmenty.** Sbírka úvah na jednotlivé doby a dny roční. Obsahují
úvahy z doby vánoční velikonoční a svatodušní. — Chvály Mari-
ánské. — Reflexe kulturní a náboženské. — Různé motivy 558 stran
Kč 25.—.
- Křížová cesta.** Dvě řady postních kázání. 166 str. Kč 4:80.
- Laičká škola.** Několik slov o jejím vzniku, zastancích a cíli. Kč 1:50.
- LEGENDY.** Vánoční. Kč 4.—. Velikonoční. Kč 5.—.
- Potřeba náboženské výchovy mládeže.** Rozebr.
- Řeči cyklické.** Obsah: Josef Egyptský. (Tři biblické úvahy.) — Za
sv. Augustinem. (Duchovní cvičení velikonoční.) — Stabat Mater.
(Tři rozjímání svatopostní s připojenou rozmluvou k sv. zpovědi
a k sv. přijímání.) — O charakteru. (Pojem a význam charakteru.
Základní podmínky charakteru: Moudrost. Spravedlnost. Statečnost.
Mírnost. Škola a vzor charakteru.) — O četbě. (Tři promluvy
o knihách užitečných a škodlivých.) 139 stran. Kč 3:20.
- Řeči konferenční.** Obsah: Základy náboženství. — Základy kato-
lického náboženství. — Základy katolického náboženství. — Tři
řeči o Nejsvětějším Srdci Páně. — Socialismus a křesťanství. —
Mravní hodnoty v tělesné práci. — Princip katolicismu a Luther. —
Beznáboženská mravouka. — O neměnitelnosti mravních principů. —
Tři časové otázky pedagogiky — Výchova domácí a školní.
— Dvě úvahy z duševní zdravotní. — Řeči kulturně historické. —
Konferenční řeči adventní. — Dodatek.
- Řeči svatopostní.** Víra. — Ježíš Kristus. — Církev. — Sion. — Hora
Olivetská. — Hora Kalvarie. 55 stran Kč 1:60.
- U paty kříže.** Tři postní řeči pro duchovní cvičení velikonoční.
32 str. Kč. 1.—.
- Volná škola na soudu dějin.** (Podává Testis Na objasněnou k boji
o náboženský ráz školy 51 stran Rozebr.
- Volná myšlenka.** Několik kritických hledisek k vyjasnění pojmu.
84 stran. Kč 1:60.
- Žena v křesťanství.** Čtyři konferenční řeči. 82 stran. Cena Kč 3:50

Objednávky vyřizuje

knihkupectví - **V. KOTRBA** - antikvariát

Praha-II., Pštrossova ul. 198.